

บทที่ 2

การผลิตและภาวะการผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย

ยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียเป็นยาสูบที่ผลิตได้มากที่สุด ประมาณร้อยละ 60 ของใบยาสูบทุกชนิดที่ผลิตได้ในประเทศ และเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สามารถปลูกได้ดี และมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในภาคเหนือมาก โดยมีผลผลิตจากภาคเหนือถึงประมาณร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งประเทศ และมีประชาชนในภาคดังกล่าวจำนวนไม่ต่ำกว่า 200,000 คน ที่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตใบยาสูบเวอร์จิเนีย และยึดเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในแต่ละปี ดังนั้นหากปีใดราคายาสูบต่ำหรือการผลิตไม่ได้ผล จะมีผลกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชนในภาคเหนืออย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมาใบยาสูบเวอร์จิเนียได้เป็นสินค้าที่สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนถึงประมาณ 1,500 ล้านบาท

ปัจจุบันการผลิตใบยาสูบเวอร์จิเนียยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร ทั้งในด้านชาวไร่ก็ยังไม่ได้รับการส่งเสริมแนะนำวิธีการเพาะปลูกที่ถูกต้อง และในด้านของผู้บริโภคยังขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบ่ม ส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการแบบดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมา ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาในเรื่องคุณภาพใบยา และต้นทุนการผลิตสูง ส่วนด้านการจัดจำหน่ายของยาสูบที่ผลิตได้ต้องอาศัยการส่งออกไปต่างประเทศถึงร้อยละ 60 ของผลผลิตทั้งหมด โดยผู้ซื้อส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปยุโรป และอเมริกา ดังนั้นการผันแปรในตลาดโลกจึงมีผลกระทบต่อผู้บ่ม ตลอดจนชาวไร่ผู้ปลูกใบยาสูบอย่างมาก จังหวัดที่มีการปลูกยาสูบเวอร์จิเนียมากในปัจจุบันได้แก่ เชียงใหม่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ เชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง พะเยา และลำพูน ตามลำดับ

การผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย

การเพาะปลูกยาสูบเวอร์จิเนีย มีลักษณะแตกต่างกับการปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ พอสมควรกล่าวคือ ชาวไร่ผู้ปลูกจะเป็นแต่เพียงผู้ออกแรงและทำการเพาะปลูกเท่านั้น ส่วนในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขออนุญาตปลูก บ่ม ตันกล้า ยาปราบศัตรูพืช ค่าไถ และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอีกจำนวนหนึ่ง นายทุนซึ่งเป็นเจ้าของโรงบ่ม และสำนักงานไร่ยาสูบจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเหล่านี้

นายทุนซึ่งเป็นเจ้าของโรงบ่ม และสำนักงานไร่ยาสูบ (ในกรณีที่เป็นลูกไร่ของสำนักงานไร่ยาสูบ) จะเป็นผู้จัดการหามาให้ในลักษณะสินเชื่อบริการจ่ายก่อน เมื่อผลติบยาได้แล้ว จึงค่อยหักหนี้กัน ด้วยเหตุนี้ เกษตรกรที่เป็นชาวไร่จึงมีความสัมพันธ์ค่อนข้างใกล้ชิดกับเจ้าของโรงบ่ม โดยสถานีโรงบ่มแต่ละสถานีจะตั้งอยู่ห่างกันเป็นระยะประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นอย่างต่ำ และมีลูกไร่อยู่ในรัศมีรอบสถานีประมาณ 2.5 กิโลเมตร ซึ่งแต่ละสถานีจะมีลูกไร่ปลูกยาสูบลำาเขตกันไม่ได้ สำหรับโรงบ่มของสำนักงานไร่ยาสูบก็มีอาณาเขตของตนเองเช่นเดียวกัน แต่ได้เลิกบ่มบยาเสียตั้งแต่ฤดูการผลิตปี 2521/2522 และได้โอนไปให้ชาวไร่ ซึ่งปลูกบยาทำการบ่มบยาเอง โดยก่อสร้างโรงบ่มครอบครัวละ 1 โรง และมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานไร่ยาสูบคอยให้คำแนะนำ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงระบบการผลิตยาสูบเวอร์จิเนียในปัจจุบันนี้แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระบบด้วยกันคือ

1. ระบบของผู้มีอิสระ ในระบบนี้ เอกชนเป็นเจ้าของสถานีโรงบ่มบยาเอง สำนักงานไร่ยาสูบจะจัดสรรโควตาบยาแห่งมาให้ พร้อมทั้งให้เงินกู้ค่าเงินการกิโลกรัมละ 6 บาท ตามจำนวนโควตาที่ได้รับ ทางสถานีจะเป็นผู้เพาะกล้าจ่ายให้ลูกไร่ไปปลูก โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในเขตรัศมีสถานีของตน พร้อมกันนั้นได้จัดหาปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และเงินกู้อีกจำนวนหนึ่ง มาเป็นสินเชื่อบริการจ่ายให้กับลูกไร่ นอกจากนี้มีพนักงานไร่คอยออกตรวจไร่ และให้คำแนะนำแก่ลูกไร่ เมื่อถึงกำหนดครบอายุบยาเก็บเกี่ยวได้ (อายุตั้งแต่ 45-60 วัน) พนักงานไร่จะกำหนดวันที่ให้ลูกไร่เก็บบยานำไปส่งที่สถานีตามข้อผูกพัน ในระบบนี้ นอกจากสถานีมีโควตาบยาแห่งส่งสำนักงานไร่ยาสูบแล้ว ยังผลติบยาแห่งอีกจำนวนหนึ่งสำหรับจำหน่ายให้กับพ่อค้าส่งออกด้วย

2. ระบบผู้ไม่มีอิสระสหกรณ์ ในระบบนี้มีลักษณะเกือบเหมือนกับระบบของผู้มีอิสระ แตกต่างกันเพียงแต่ในเรื่อง โควตาของสำนักงานไร่ยาสูบเท่านั้น ในระบบนี้ผู้บ่มไม่มีโควตาของสำนักงานไร่ยาสูบทำการผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับพ่อค้าส่งออกเพียงอย่างเดียว

3. ระบบชาวไร่บ่มเอง ภายใต้ระบบนี้ชาวไร่จะอยู่ในเขตของสถานีโรงบ่มของสำนักงานไร่ยาสูบ ซึ่งสถานีของสำนักงานได้เลิกทำการบ่มบยาตั้งแต่ฤดูการผลิตปี 2521/2522 แล้วแบ่งโควตาบยาแห่งให้กับชาวไร่ ซึ่งชาวไร่จะทำการก่อสร้างโรงบ่มเอง ครอบครัวละ 1 โรง เมื่อถึงฤดูการเพาะปลูก สำนักงานไร่ยาสูบจะแจกเมล็ดพันธุ์ให้ชาวไร่นำไปเพาะกล้า และจัดหาปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ตลอดจนเชื้อเพลิง (ถ่านลิกไนต์) มาจำหน่ายให้กับลูกไร่ในรูปของเงินเชื่อ พร้อมกันนั้นก็จะมีพนักงานออกให้คำแนะนำแก่ลูกไร่

ฤดูกาลเพาะปลูก

ยาลูกที่นิยมปลูก มีอยู่ด้วยกัน 4 รุ่นด้วยกันคือ

1. รุ่นยาฝน (First Early Crop) เพาะปลูกในเดือนสิงหาคม-กันยายน โดยทำการปลูกในตอนเช้าที่น้ำระบายได้สะดวก และอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ยารุ่นนี้มีการเพาะปลูกกันไม่มาก
2. รุ่นปลายฝน (Second Early Crop) เพาะปลูกในเดือนตุลาคม โดยปลูกในตอนหัวไร่ปลายนา หรือดินริมฝั่งแม่น้ำ รวมทั้งที่นาที่ได้ปลูกข้าว ยารุ่นนี้ปลูกมากกว่ารุ่นยาฝน มีปลูกมากในจังหวัดน่าน
3. รุ่นข้าวตอ (Middle Crop) เพาะปลูกในเดือนพฤศจิกายน โดยปลูกในที่นาหลังจากปลูกข้าวตอ หรือข้าวอายุสั้นแล้ว ในยารุ่นนี้เป็นใบยาที่มีคุณภาพค่อนข้างดี กว่ารุ่นอื่น ๆ มีการปลูกกันมากในจังหวัดเชียงราย และพะเยา
4. รุ่นข้าวปี (Late Crop) เพาะปลูกในเดือนธันวาคม หลังจากปลูกข้าวนาปีแล้ว ยารุ่นนี้เป็นยาที่มีคุณภาพไม่ค่อยดี และได้รับความเสียหายค่อนข้างสูง ปลูกมากในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

ขั้นตอนวิธีการเพาะปลูก

ยาลูกเวอร์จิเนียมีอายุตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวใบหมดประมาณ 3 เดือน โดยเพาะปลูกแล้วมีอายุประมาณ 45-60 วัน ก็สามารถเริ่มเก็บใบยาต้นส่งโรงบ่มได้ และมีอายุเก็บเกี่ยวใบยาตั้งแต่ยาต้นถึงยายอด อีกประมาณ 30 วัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ายาลูกพันธุ์เวอร์จิเนียเป็นพืชเศรษฐกิจมีอายุค่อนข้างสั้นและให้ผลตอบแทนเร็วกว่าพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นหลายชนิด

เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนการเพาะปลูก แล้วส่วนใหญ่มีวิธีการดังนี้

ขั้นแรก การเตรียมดิน ส่วนใหญ่มีการไถแล้วทำการยกร่องเป็นแปลง มีขนาดกว้างประมาณ 7 ฟุต แล้วพูฟางข้าวเพื่อให้ดินเก็บรักษาความชื้น

ขั้นที่สอง การปลูกส่วนใหญ่กำหนดให้มีระยะห่าง ระหว่างต้นประมาณ 60 ซม. โดยปลูกได้ประมาณไร่ละ 2,500 ต้น (แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วเกษตรกรมีการปลูกกันตั้งแต่ 3,000 - 4,000 ต้นต่อไร่) ขณะที่ปลูกใช้ยาฟูราคอน หรือคูราแทร์ ผสมลงในดินประมาณ ต้นละ 2 กรัม เพื่อป้องกันใบเหี่ยวและโรคราแป้ง

ขั้นตอนที่สาม การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยสูตรใส่ประมาณไร่ละ 60 - 100 กก. และมีการใส่ปุ๋ยเร่งอีกประมาณไร่ละ 5-12 กก. การใส่ปุ๋ยสูตรบางแห่งมีการใส่ลงในก้นหลุมก่อนทำการเพาะปลูก และบางแห่งมีการผสมกับน้ำแล้วนำไปโปรยที่โคนต้น หลังจากการปลูกแล้วระยะหนึ่ง

ขั้นที่สี่ การพรวนดิน และทำลายวัชพืช ส่วนใหญ่มีการพรวนดินและทำลายวัชพืชกันเพียงครั้งเดียวหลังจากปลูกแล้วประมาณ 25-30 วัน และจากนั้นก็มีการใส่ปุ๋ยลงไปด้วย

ขั้นที่ห้า การพ่นยาปราบศัตรูพืช ยาสำหรับฆ่าแมลงส่วนใหญ่นิยมใช้แลนเนท หรือน็อกเดด ซึ่งจะใช้เฉพาะตอนที่ผีแมลงมาทำลายต้นยาเท่านั้น ส่วนยาป้องกันโรคราจำพวกอูตซิม ส่วนใหญ่ใช้เคนซิน หรือเบลเลท การพ่นยาจะมีตั้งแต่ 4-10 ครั้ง ขึ้นอยู่กับความมากน้อยของศัตรูพืชที่มาทำลาย

ขั้นที่หก การให้น้ำ จำนวนครั้งการให้น้ำมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับฤดูกาล เพาะปลูกของแต่ละรุ่น รุ่นที่ต้องให้น้ำมากที่สุด คือรุ่นตั้งแต่เดือนธันวาคม หรือ Late Crop ซึ่งมีการให้น้ำประมาณ 4-7 ครั้ง ส่วนรุ่นที่ปลูกก่อนเดือนธันวาคม จำนวนครั้งที่ให้น้ำลดหลั่นลงไปจนกระทั่งถึงรุ่นยาฝน คือรุ่นที่ปลูกเดือนสิงหาคม-กันยายน จะไม่มีการให้น้ำเลย

ขั้นที่เจ็ด การเก็บเกี่ยว โดยจะเริ่มเก็บตั้งแต่ใบข้างล่าง ซึ่งเรียกว่ายาต้นขึ้นมาเป็นใบยากกลาง และใบยาวอดตามลำดับ ต้นหนึ่ง ๆ เก็บใบได้ประมาณ 15-20 ใบ และทำการเก็บประมาณ 6-8 ครั้ง (ยาต้นเก็บประมาณ 2 ครั้ง ยากกลางประมาณ 4 ครั้ง และยาวอดเก็บอีกประมาณ 2 ครั้ง)

ขั้นที่แปด การเสียบ เมื่อเก็บใบยาแล้วก็นำมาเสียบ แยกตามขนาดของใบสียของใบ ประมาณเสียบละ 15-30 ใบ มากน้อยแล้วแต่ขนาดของใบยาและแต่ละเสียบมีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 1 กก.

ขั้นตอนวิธีการบ่มใบยา

ใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียต้องบ่มด้วยไอรอน (Flue Cured) โดยให้ความร้อนผ่านเข้าไปตามท่อในโรงบ่ม ซึ่งก่อด้วยซีเมนต์บล็อก ส่วนใหญ่มีขนาด 6x6x6 และ 6x6x9 เมตร โรงบ่มแต่ละโรงสามารถบรรจุใบยาสดได้ประมาณ 3,000-4,000 กิโลกรัม ใช้เวลาบ่มเฉลี่ย 4 คืน 5 วัน หรือประมาณ 90 ชั่วโมง โดยเริ่มอุณหภูมิให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ จาก

3 องค์ค่า.ซี จนถึง 75 องค์ค่า.ซี และโรงบ่มแต่ละโรงบ่มไยยาได้เฉลี่ยประมาณ 10 ครั้ง ต่อหนึ่งปีฤดูกาลผลิต สำหรับรายละเอียดขั้นตอนของการบ่มไยยามีดังนี้

ขั้นแรก การเตรียมก่อนการนำเข้าเตาบ่ม ผู้บ่มจะรับซื้อไยยาสด ซึ่งยาวไร้ ไต้เสียบแยกตามขนาดไว้แล้ว ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการตีราคาหลังจากโรงบ่มซื้อไยยาสดแล้ว นำไยยาไปมัดติดกับไม้ราวซึ่งยาวประมาณ 60 นิ้ว ไม้ละประมาณ 3 เสียบ

ขั้นที่สอง การนำเข้าเตาบ่ม เมื่อมัดเสียบไยยาสดติดกับราวเรียบร้อยแล้ว โรงบ่มก็จะนำไม้ราวดังกล่าวขึ้นแขวนไว้ในโรงบ่ม โดยโรงบ่มหนึ่งหลังแขวนไยยาได้ประมาณ 7-12 ชั้น ในขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่สถานีโรงบ่มจะจ้างเหมาแรงงานประมาณโรงบ่มละ 100-150 บาท

ขั้นที่สาม การบ่มไยยา ในขั้นนี้จะมีพนักงานคอยวัดปรอทอุณหภูมิในโรงบ่ม และดูแลเติมเชื้อเพลิงอยู่ตลอดเวลา โดยแบ่งการบ่มออกได้ 3 ระยะคือ ระยะทำสี (TELOLOWING) ให้มีอุณหภูมิระหว่าง 32-49 องค์ค่า.ซี ระยะตรึงสี (FIXED COLOR) ให้มีอุณหภูมิระหว่าง 51-53 องค์ค่า.ซี. และระยะทำแห้ง (DRYING) ซึ่งเป็นระยะที่ทำให้เซลล์ในใบตาย และไล่ความชื้นออกจากใบ ระยะนี้ให้มีอุณหภูมิระหว่าง 55-75 องค์ค่า.ซี. ในขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่สถานีโรงบ่มจะจ้างเหมาแรงงานเช่นเดียวกับขั้นตอนที่สอง โดยมีค่าจ้างประมาณ โรงบ่มละ 100 บาท

ขั้นที่สี่ การนำไยยาออก หลังจากบ่มไยยาจนแห้งแล้วทั้งไว้ในโรงบ่มเพื่อให้มีความชื้นประมาณ 1-2 วัน แล้วจึงนำไยยาออกจากโรงบ่ม ในขั้นนี้เสียค่าจ้างแรงงานประมาณ โรงบ่มละ 75-80 บาท

ขั้นที่ห้า การคัดเกรดไยยา หลังจากเอาไยยาแห้งออกจากเตาบ่มแล้ว นำมา กองรวมกันทั้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ แล้วจึงนำมาคัดเกรดตามคุณภาพของไยยา ซึ่งมีเกรดต่าง ๆ อยู่ถึง 30 กว่าเกรด ไยยาแห้งที่คัดแล้ว นำมามัดไว้เป็นกำ ๆ โดยไยยาแห้ง 1 กิโลกรัม จะมีจำนวนประมาณ 7-8 มัด หลังจากคัดไยยาแห้งแยกตามเกรดแล้วนำมาอัดเป็นลูก (BALES) ในแต่ละเกรดลูกหนึ่ง ๆ ห่อด้วยกระดาษปลานจำนวน 2 ใบ และมีน้ำหนักประมาณ 60-80 กิโลกรัม ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการขนส่งจำหน่ายให้แก่พ่อค้าส่งออก ซึ่งพ่อค้าส่งออกจะนำไปเข้า กระบวนการอบไยยา (REDRY) อีกครั้งหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2525 : 1-7)

ภาวะการผลิตใบยาสูบเวอร์จิเนีย

ใบยาสูบเวอร์จิเนียในฤดูการผลิตปี 2524/2525 จำหน่ายได้ราคาสูงมากเป็นประวัติการณ์ สูงที่สุดในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากได้มีลูกค้าชาวต่างประเทศสั่งซื้อซื้อใบยาสูบจากประเทศไทยถึงประมาณ 6 ล้านกิโลกรัม ประกอบกับเมืองไทยมีการลดค่าเงินบาท ส่งผลให้พ่อค้าส่งออกแย่งกันซื้อใบยาสูบ ซึ่งส่งผลให้ใบยาสูบมีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือจากกิโลกรัมละ 44 บาท ในต้นฤดูกาลผลิต เพิ่มขึ้นถึงกิโลกรัมละ 60 บาท ในปลายฤดู

ด้วยสาเหตุนี้ จึงทำให้เกษตรกรและผู้มีใบยาสูบ ทำการเพาะปลูกยาสูบในฤดูการผลิตปี 2525/2526 เพิ่มขึ้น โดยคาดว่าเนื้อที่เพาะปลูกขยายเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ประมาณ 3% ทั้งนี้ เพราะหลายจังหวัดได้ทำการเพิ่มโรงบ่มยามากขึ้นจากปีก่อน ดังเช่น จังหวัดเชียงราย เพิ่มสถานีบ่มใบยาสูบ 8 สถานี เพิ่มโรงบ่มขึ้น 81 โรงบ่ม จังหวัดลำปาง เพิ่มสถานีบ่มใบยาสูบ 8 สถานี เพิ่มโรงบ่มขึ้น 117 โรงบ่ม จังหวัดพะเยา เพิ่มสถานีบ่มใบยาสูบ 4 สถานี เพิ่มโรงบ่มขึ้น 185 โรงบ่ม จังหวัดแพร่ เพิ่มสถานีบ่มใบยาสูบ 2 สถานี เพิ่มโรงบ่มขึ้น 526 โรงบ่ม และจังหวัดลำพูน เพิ่มโรงบ่มขึ้น 8 โรงบ่ม แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในฤดูการผลิตปี 2525 ดินฟ้าอากาศไม่อำนวยเท่าที่ควรคือ มีความแห้งแล้งจัดติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนานจึงทำให้ผลผลิตใบยาสูบได้รับความเสียหายมาก โดยเฉพาะยาสูบที่ปลูกเดือนธันวาคมได้ผลผลิตเพียงประมาณ 20-30% เท่านั้น แต่ผลผลิตใบยาสูบปีการผลิต 2525/2526 เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วประมาณ 38.24%

การคำสั่งส่งออกใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในปี 2525 นั้น การคำสั่งออกกสับลดลงจากปีที่แล้วประมาณ 4.93%

ในฤดูการผลิต ปี 2526 ใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียผลิตได้ 47.3 ล้านกิโลกรัม แต่ปริมาณการส่งออกปี 2526 กสับลดลง 4.15%

ในฤดูการผลิต ปี 2527 ใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียผลิตได้ 39.6 ล้านกิโลกรัม ลดลงจากปีที่แล้วประมาณ 16.28%

ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในตลาดประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

ปริมาณผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ทั้งภูมิภาคผลิตได้จำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตใบยาสูบพันธุ์อื่น ๆ โดยในปี 2525, 2526 และ 2527 ผลิตได้

30,250 29,307 และ 34,860 เมตริกตัน ตามลำดับ

ประเทศผู้ผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียมากที่สุด คือประเทศอิตาลี ประมาณปีละ 27,990 เมตริกตัน รองลงมาคือประเทศฝรั่งเศสประมาณ ปีละ 2,721 เมตริกตัน

ส่วนประเทศเยอรมันผลิตได้เป็นอันดับสามประมาณปีละ 693 เมตริกตัน ประเทศกรีซผลิตได้น้อยที่สุดประมาณปีละ 68 เมตริกตัน

ส่วนประเทศที่ไม่ได้ทำการผลิตใบยาสูบในเชิงพาณิชย์ คือประเทศอังกฤษ เบลเยียม-ลักเซิมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์, เยอรมัน ประเทศเหล่านี้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1

ผลผลิตใบบาลูบพันธุ์ต่าง ๆ ในทวีปยุโรป (ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป)

ประเทศ	ปี	เวอร์จิเนีย (เมตริกตัน)	เบอร์เลย์ (เมตริกตัน)	โอเรียนทัล (เมตริกตัน)
เบลเยียม- ลักเซมเบิร์ก	2525	-	-	-
	2526	-	-	-
	2527	-	-	-
ฝรั่งเศส	2525	1,559	1,166	-
	2526	2,534	2,997	-
	2527	4,070	3,840	-
เยอรมัน- ตะวันตก	2525	680	3,158	
	2526	700	3,150	
	2527	700	3,150	
กรีซ	2525	42	23,200	108,185
	2526	73	26,606	84,182
	2527	90	22,000	112,910
อิตาลี	2525	27,969	52,499	24,423
	2526	26,000	57,000	23,500
	2527	30,000	55,500	24,000
ปริมาณรวม ทั้งหมด	2525	30,250	80,023	132,608
	2526	29,307	89,753	107,682
	2527	34,860	84,490	136,910

ตารางที่ 2.2

ประเทศคู่แข่งชั้นในการผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย

ในปี 2525, ปี 2526 และคาดคะเนปริมาณการผลิตปี 2527

ประเทศ:	ปี 2525 (เมตริกตัน)	ปี 2526 (เมตริกตัน)	ปี 2527 (เมตริกตัน)
สหรัฐอเมริกา	456,510	372,530	375,000
แคนาดา	67,463	108,000	85,000
เม็กซิโก	16,000	13,000	8,075
อาร์เจนตินา	40,628	44,820	41,000
บราซิล	248,000	234,000	242,000
อิตาลี	27,969	26,000	30,000
ฝรั่งเศส	1,559	2,534	4,070
สเปน	3,679	4,726	8,000
โปแลนด์	18,735	16,500	25,300
ยูโกสลาเวีย	21,000	22,000	25,000
ซิมบับเว	89,386	94,296	109,485
อัฟริกาใต้	23,250	25,410	27,100
มาลาวี	22,200	21,660	23,000
อินเดีย	135,500	184,000	116,000
ญี่ปุ่น	84,408	82,218	77,900
เกาหลีใต้	80,460	64,743	59,600
ฟิลิปปินส์	47,421	49,484	40,000
ไทย	46,250	50,500	51,500

ที่มา : FOREIGN PRODUCTION ESTIMATES DIVISION, FAS, USDA

009536

ประเทศคู่แข่งชั้นในการผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย

จากข้อมูลเบื้องต้นระบุว่า ในปี 2527 จะมีผลผลิตเท่ากับปีที่แล้ว ในระดับ 2.9 ล้านตัน ประเทศผู้ผลิตรายใหญ่คือ สหรัฐและจีน จะมีปริมาณผลผลิตเท่ากับปีที่แล้ว ประเทศแคนาดาคาดว่าปริมาณจะลดลง 1/5 ของปริมาณผลผลิตปีที่แล้ว เนื่องจากเนื้อที่เพาะปลูกลดลง ระดับสต็อกใบยาสูบสูง ภาวะความชื้นของตลาด ผลผลิตในอินเดียจะลดลงเนื่องจากการลดพื้นที่เพาะปลูก ผลผลิตจะลดลงในประเทศญี่ปุ่นและเกาหลี แม้จะมีฝนตกหนัก และอากาศร้อน ในระหว่างฤดูเพาะปลูกในทางใต้ของบราซิล แต่คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น 3 เปอร์เซ็นต์จากปริมาณปีที่แล้ว คุณภาพของใบยาสูบจะต่ำกว่าระดับเฉลี่ย แต่ผลผลิตจะดีกว่าปีที่แล้วซึ่งประสบความเสียหายจากฝนตกตลอดฤดูกาลผลิต

ผลผลิตจะเพิ่มขึ้นในประเทศ ซิมบับเว เพราะมีการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 10% ภาวะความแห้งแล้งที่ติดต่อกันมาเป็นปีที่สามจะไม่มีผลต่อคุณภาพของยาสูบ

ภาวะการผลิตในส่วนต่าง ๆ ของโลก

อเมริกาเหนือ จะมีปริมาณผลผลิตประมาณ 468,075 ตัน ทั้งภูมิภาค ส่วนนี้จะมีการผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียจะลดลง 5% ในประเทศแคนาดาและเม็กซิโก จะมีผลผลิตลดน้อยลง ส่วนประเทศสหรัฐนั้นคาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตเท่ากับปีที่แล้ว The Canadian Tobacco-Manufacturer, Council ได้เจรจากับ Ontario Flue-cured Tobacco-Growers Marketing Board ถึงเป้าหมายการผลิตที่ลดลงอย่างรวดเร็ว และได้เตือนผู้ส่งออกถึงระดับราคาที่ลดลงของใบยาสูบ เป็นผลให้ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของแคนาดา ในปี 2527 คาดว่าจะมีปริมาณ 85,000 ตัน ลดลง 21% จากผลผลิตปีที่แล้ว ประมาณ 90% ของการผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ผลิตในตะวันตกเฉียงใต้ของ Ontario

อเมริกาใต้ ทั้งภูมิภาคส่วนนี้ ปริมาณผลผลิตประมาณ 302,874 ตัน ผลผลิตของประเทศอาร์เจนตินาในปี 1984 คาดว่าจะผลิตได้ 41,000 ตัน ลดลงประมาณ 8.5%

ผลผลิตของประเทศ บราซิล ในปี 1984 คาดว่าจะผลิตได้ 242,000 ตัน ถึงแม้จะเพิ่มขึ้นถึง 3% แต่ยังคงต่ำกว่าผลผลิตในปี 1982 ซึ่งผลิตได้ปริมาณสูงสุดถึง 248,000 ตัน เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกอยู่บริเวณทางใต้ของบราซิล ประสบปัญหาในเรื่องฝนตกหนัก และอากาศร้อน

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในภูมิภาคลุ่มน้ำมีปริมาณประมาณ 34,860 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2526 ประมาณ 19% ประเทศอิตาลีผลิตได้ประมาณ 12,000 ตัน

ผลผลิตในประเทศฝรั่งเศส คัดละเพิ่มขึ้นประมาณ 61%

ประเทศตะวันตกที่ไม่อยู่ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป เช่น ประเทศสเปน ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียประมาณ 8,000 ตัน เพิ่มขึ้น 69%

ประเทศยุโรปตะวันออก ผลผลิตทั้งภูมิภาคประมาณ 78,821 ตัน

ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในประเทศโปแลนด์ ประมาณ 25,300 ตัน เพิ่มขึ้น 53% เนื่องจากราคายาสูบสูงขึ้น ทำให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูก

ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในประเทศยูโกสลาเวียประมาณ 25,000 ตัน เพิ่มขึ้น 14%

แอฟริกา

ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียประมาณ 186,395 ตัน เพิ่มขึ้น 11% จากปีที่แล้ว การเพิ่มการผลิตจะเกิดขึ้นในประเทศ ซิมบับเว อัฟริกาใต้และมาลาวีตามลำดับ ในปีนี้ การผลิตใบยาสูบจะเพิ่มปริมาณผลผลิตประมาณ 10% อันเนื่องจากการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ประเทศอัฟริกาใต้การผลิตใบยาสูบเพิ่มขึ้นถึง 7% แม้จะประสบความแห้งแล้ง แต่อำศัยระบบชลประทาน ทำให้มีน้ำพอเพียงต่อใบยาสูบ

เอเชีย

ในปี 2527 นี้ ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย ในภูมิภาคลุ่มน้ำมีประมาณ 1,713,684 ตัน ลดลง 5% จากปีที่แล้ว ผลจากการลดการผลิตในประเทศอินเดีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ในประเทศจีนนั้นรัฐบาลได้จำกัดการผลิตยาสูบเพื่อป้องกันการล้นล้นตึก และเพิ่มคุณภาพ ดังนั้นปริมาณการผลิตจึงมีปริมาณเท่ากับปีที่แล้ว คือผลิตได้ประมาณ 1,200,000 ตัน

ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียจะมีปริมาณลดลงอย่างมาก เนื่องจากการลดพื้นที่ปลูกใบยาสูบลง ปริมาณผลผลิตประมาณ 116,000 ตัน ลดลงถึง 37% ของการผลิตปีที่แล้ว ซึ่งผลิตได้ 184,000 ตัน ในปี 2527 นี้ การผลิตใบยาสูบลดลงเนื่องจาก การตกต่ำของราคาสีต็อกใบยาสูบมีปริมาณสูงกว่าปกติ และความต้องการของตลาดต่างประเทศลดลงกว่าปกติ ในญี่ปุ่นผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียประมาณ 77,900 ตัน ลดลงประมาณ 5% จากปีที่แล้ว ผลจากอากาศแปรปรวน และสถานการณ์ในการสีตอกใบยาสูบมีปริมาณสูงเกินไป ประกอบกับความพยายามลดการผลิต เพิ่มเพิ่มคุณภาพ

ผลผลิตใบยาสูบในประเทศเกาหลีใต้ ประมาณ 59,600 ตัน ลดลงจากปีที่แล้ว ประมาณ 8% เนื่องจากการลดลงของพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 6% จากเดิม ประกอบกับ Office of Monopoly พยายามจะลดผลผลิตเพื่อช่วยลดระดับสีตอกใบยาสูบที่มีปริมาณสูง

ผลผลิตใบยาสูบในประเทศฟิลิปปินส์ ประมาณ 40,000 ตัน ลดลง 19% จากผลผลิตปีที่แล้ว เป็นผลจากฤดูฝนมาล่าช้ากว่าปกติ ทำให้การเพาะปลูกต้องล่าช้าตามไปด้วย แม้ฝนจะตกลงมาแต่ปริมาณฝนตกไม่สม่ำเสมอ ปากีสถาน ผลผลิตใบยาสูบ ประมาณ 33,400 ตัน ปริมาณเพิ่มขึ้น 34% เนื่องจากความต้องการของบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ในประเทศมีความต้องการเพิ่มขึ้น

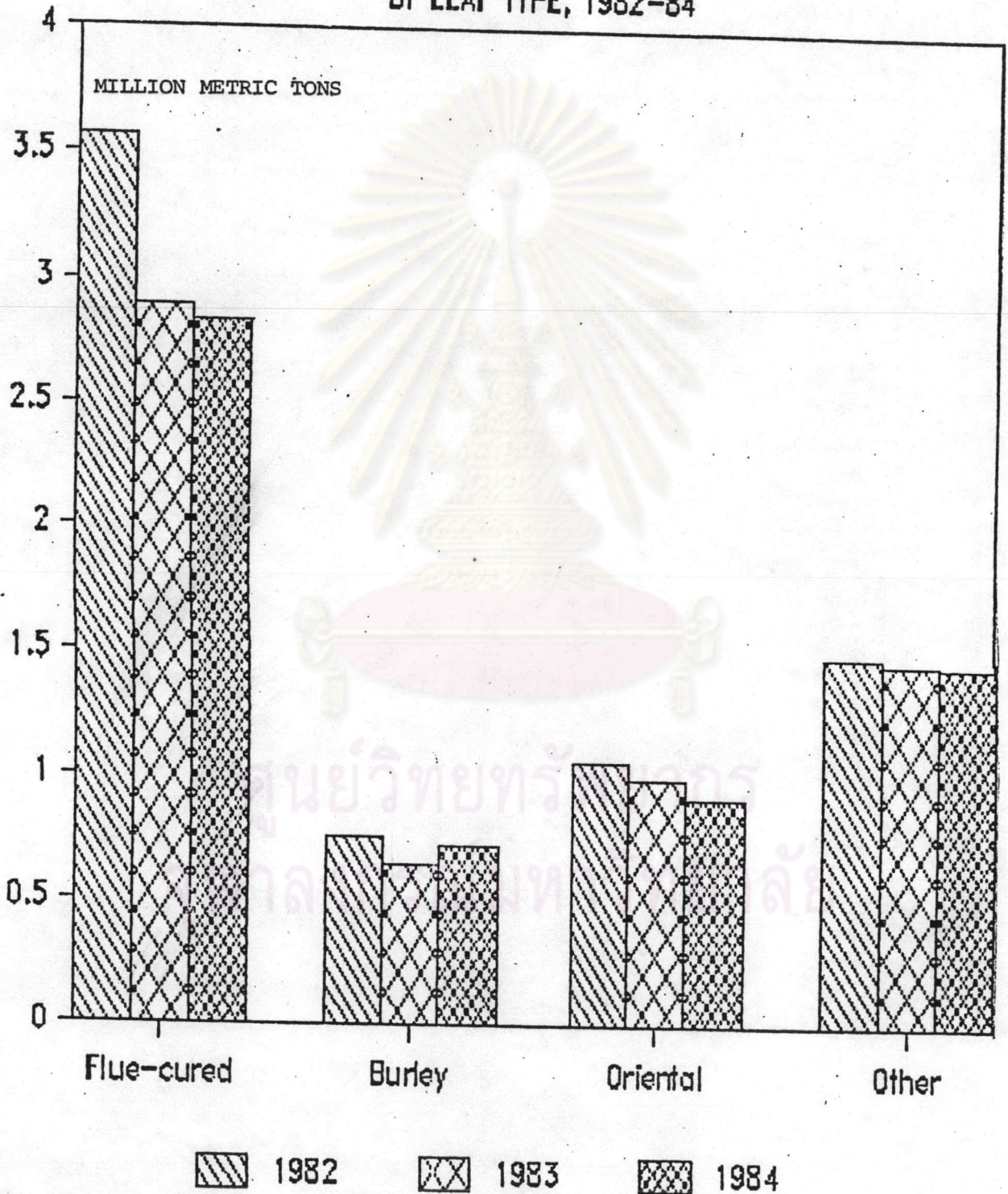
ผลผลิตใบยาสูบในประเทศไทย ประมาณ 51,500 ตัน เพิ่มขึ้นประมาณ 2% เนื่องจากไม่สามารถควบคุมหรือห้ามเกษตรกรในการปลูกได้ แม้จะมีการเตือนว่า ราคายาสูบอาจตกต่ำ อีกทั้งพื้นที่การเพาะปลูกใบยาสูบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (USDA 1984 : 17-24)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 2.1

TOBACCO PRODUCTION

BY LEAF TYPE, 1982-84

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตใบยาสูบ

1. ความต้องการ

ระดับความต้องการเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลิตใบยาสูบ ถ้าความต้องการอยู่ในระดับสูง ผู้ผลิตใบยาสูบจะได้รับหลักประกันว่าจะขายได้ในราคาสูง และสินค้ามีอนาคต จะปรับปรุงขบวนการผลิตให้ได้ผลผลิตมีคุณภาพ และจำนวนตามความต้องการของตลาด อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกเช่น ต้นทุนของการผลิตในการเพาะปลูก แรงงาน เชื้อเพลิงในการบ่ม ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการผลิตใบยาสูบในอนาคต

2. อัตราผลตอบแทนเปรียบเทียบระหว่างการผลิตใบยาสูบกับพืชไร่อื่น

อุปสรรคสำคัญของการเพิ่มผลผลิตใบยาสูบ คือ ราคาใบยาสูบเพื่อเทียบกับพืชไร่อื่น ๆ ใบยาสูบจำนวนมากที่ขายไปยังตลาดต่างประเทศขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ซื้อ

การผลิตใบยาสูบต้องใช้แรงงานเป็นอย่างมาก ประกอบกับค่าแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การผลิตใบยาสูบในประเทศอุตสาหกรรมจึงประสบปัญหาด้านค่าแรงงาน ส่วนประเทศกำลังพัฒนานั้น ไม่มีปัญหาด้านค่าแรง เพราะค่าแรงงานถูกกว่าในประเทศอุตสาหกรรม เมื่อประสบปัญหาทางด้านค่าแรง ทำให้ผู้ปลูกใบยาสูบหันไปสนใจพืชอื่นที่ราคาดีและไม่มีความยุ่งยากในด้านการเพาะปลูกเหมือนการปลูกใบยาสูบ

3. สภาวะอากาศ

ต้นยาสูบสามารถจะเจริญเติบโตในอุณหภูมิในช่วงที่เหมาะสมช่วงหนึ่งเท่านั้น ถ้าอุณหภูมิหรือสภาวะอากาศไม่ดี จะมีผลกระทบต่อผลผลิตใบยาสูบของแต่ละประเทศ ในประเทศสหรัฐอเมริกาอากาศที่แปรปรวน ทำให้ผลผลิตใบยาสูบลดลงถึง 10% แต่ในประเทศกำลังพัฒนา ถ้าเกิดอากาศที่แปรปรวนจะทำให้ผลผลิตใบยาสูบลดลงถึง 20% เนื่องจากชาวไร่ไม่มีความรู้ที่พอเพียงในการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอากาศแปรปรวน

4. ใบยาสูบบางส่วนจะสูญเสียในระหว่างการผลิต

ใบยาสูบจำนวนมากได้สูญหายและสูญเสียขณะเก็บเกี่ยวใบยาสูบ และในระหว่างผ่านขบวนการ อบและคัดเกรด ประมาณ 5% ถึง 20% ของผลผลิตใบยาสูบทั้งหมด เนื่องจากใบยาสูบภายหลังเก็บเกี่ยวจากไร่ต้องส่งไปโรงบ่มในวันนั้นทันที มิฉะนั้นใบยาสูบจะเสียหายได้ (UNCTAD/GATT 1978 : 25-30)

ตลาดภายในประเทศของใบยาสูบ

ตลาดของใบยาสูบเป็นตลาดที่มีข้อตกลงหรือตลาดผูกขาดที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ เพราะถ้าพิจารณาเฉพาะภายในประเทศเท่านั้น จะมีผู้ซื้อใบยาแห้งเพียงรายเดียวคือ โรงงานยาสูบ แต่ถ้าพิจารณาตลาดส่งออกแล้วจะเห็นว่าไม่ได้มีลักษณะเป็นตลาดข้อตกลงที่สมบูรณ์ เนื่องจากบริษัทผู้ส่งออกประมาณ 20 บริษัท ได้รับอนุญาตให้ซื้อใบยาแห้งจากผู้บ่มตามพระราชบัญญัติยาสูบ 2509 บริษัทผู้ส่งออกเหล่านี้บางส่วนได้ตั้งสถานีรับซื้อใบยาแห้งจากผู้บ่ม บริษัทผู้ส่งออกนี้โดยรวมตัวเป็นบริษัทบ่มใบยาที่สำคัญ ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมของรัฐบาลทำหน้าที่รับซื้อใบยาที่บ่มแล้วมาอบเพื่อส่งออกต่อไป

ในการรับซื้อใบยาสกัดจากโรงบ่มต่าง ๆ ซึ่งมี 3 ประเภท

1. ระบบผู้บ่มใบยาอิสระ

ระบบนี้เอกชนเป็นเจ้าของสถานีบ่มใบยาของตนเอง โรงงานยาสูบจัดสรรอาณาเขตปลูก และโควตาใบยาแห้งให้แก่แต่ละสถานี พร้อมทั้งให้สิทธิเงินค้ำเงินค้ำเงินกิจการได้ตามจำนวนโควตาที่ได้รับ ทางผู้บ่มจะต้องดำเนินการเพาะกล้าแจกจ่ายให้แก่ชาวไร่ใบยาสกัดไปปลูกในอาณาเขตของตนโดยไม่คิดเงิน ทั้งยังให้คำแนะนำการปลูกอย่างถูกวิธีแก่ชาวไร่อีกด้วย แต่ชาวไร่จะต้องนำใบยาสกัดที่เก็บได้มาขายให้แก่ผู้บ่มทั้งหมด เพื่อทำการบ่มใบยาสกัดให้เป็นใบยาแห้ง วัตถุประสงค์ ส่งขายให้แก่โรงงานยาสูบต่อไป

2. ระบบชาวไร่บ่มเอง

ระบบนี้ ชาวไร่จะได้รับการจัดสรรโควตาใบยาแห้ง และเงินกู้ เช่นเดียวกับผู้บ่มเพียงแต่จำนวนโควตาน้อยกว่า พอเพียงต่อการประกอบอุตสาหกรรมในครอบครัวเท่านั้น ชาวไร่จะต้องดำเนินการเพาะและปลูกเอง ตลอดจนเก็บใบยาจากไร่มาทำการบ่มเองทั้งสิ้น โรงงานยาสูบจะแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ และมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำวิธีปฏิบัติและเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้จนถึงขั้นสุดท้ายคือการคัดและอัดใบยาแห้งมาขายแก่โรงงานยาสูบ

3. ระบบผู้บ่มใบยาอิสระสรรพละจำกัด

ระบบนี้ผู้บ่มใบยาอิสระสรรพละจำกัดเป็นผู้ขออนุญาตต่อสรรพละจำกัดโดยตรง และมีวิธีดำเนินการแบบเดียวกับผู้บ่มใบยาอิสระ เพียงแต่ไม่มีข้อผูกพันใด ๆ ต่อโรงงานยาสูบทั้งสิ้น และมีสิทธิดำเนินการขายใบยาแห้งโดยเสรี

พ.ร.บ. ยาสูบปี 2509 ได้กำหนดเงื่อนไขการเพาะปลูกว่า ผู้เพาะปลูกจะต้องปลูกเฉพาะในพื้นที่ที่กำหนดไว้ และขายใบยาสูบให้แก่โรงบ่มต่าง ๆ กัน เนื่องจากยาสูบเป็นพืชที่อยู่ในการดูแลของกรมสรรพสามิต จำเป็นต้องหาตลาดรับซื้อใบยาสูบให้แก่เกษตรกรและเพื่อโรงงานยาสูบมีวัตถุดิบอ่อน โรงงานรวมทั้งหาสู่ทางส่งออกใบยาสูบได้มากขึ้นอีกด้วย

ลักษณะการซื้อขายในตลาดข้อตกลง

กรณีใบยาสูบ

1. ข้อตกลงระหว่างชาวไร่กับโรงบ่มอิสระ ได้แก่ การขายใบยาสูบโดยชาวไร่ที่มีสัญญากับโรงบ่มอิสระ ชาวไร่กลุ่มนี้มีสัญญาผูกพันกับโรงบ่มอิสระ ซึ่งได้รับโควตาจากโรงงานยาสูบ โรงบ่มอิสระเหล่านี้จะขอใบอนุญาตจากกรมสรรพสามิตให้ และเป็นผู้จ่ายกลับยาสูบและวัสดุการเกษตร และหักคืนเมื่อชาวไร่มาใบยาสูบมาขายให้โรงบ่มอิสระเหล่านี้จะให้คืนเชื่อแก่ชาวไร่ยาสูบมูลค่า 1,000-1,000 บาทต่อไร่ ในรูปเงินสด หรือวัสดุการเกษตร เงื่อนไขในการขายยาสูบได้แก่ การผูกมัดที่ชาวไร่ยาสูบจะต้องขายใบยาสูบให้แก่โรงบ่มอิสระแห่งใดแห่งหนึ่งแน่นอน ไม่อาจจะขายข้ามเขตไปยังโรงบ่มอื่น ๆ ได้

2. ข้อตกลงระหว่างชาวไร่สังกัดกรมสรรพสามิตกับโรงบ่มสรรพสามิต ยังมีการขายใบยาสูบของชาวไร่ในสังกัดกรมสรรพสามิตกับโรงบ่มสรรพสามิต โดยชาวไร่ประเภทนี้ต้องขายใบยาสูบให้โรงบ่มสรรพสามิตเท่านั้น โดยโรงบ่มที่ได้รับอนุญาตนี้จะนำไปขายให้แก่โรงงานอบยาหรือผู้ส่งออกอีกทีหนึ่ง ข้อผูกมัดในการซื้อขายใบยาสูบจากชาวไร่ได้แก่ การให้คืนเชื่อทางเกษตร เช่น เงินสด หรือการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่ชาวไร่ เช่นเดียวกับกรณีแรก

เงื่อนไขการซื้อขายใบยาสูบ

1. เงื่อนไขที่ตกลงไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นข้อตกลงว่าด้วยราคาที่แตกต่างกันออกไปตามคุณภาพ และราคาขั้นต่ำ ราคาขั้นต่ำของใบยาสูบ และใบยาแห้งจะถูกกำหนดโดยกรมสรรพสามิต เมื่อกรมสรรพสามิตกำหนดราคาขั้นต่ำในการรับซื้อใบยาแห้งแล้วทางสมาคมผู้บ่มใบยาในแต่ละจังหวัดก็จะประชุมเพื่อกำหนดราคาขั้นสูงของแต่ละโรงบ่มไว้ ซึ่งอาจแตกต่างกันได้ การที่โรงบ่มจะให้ราคาเท่าใดขึ้นอยู่กับคุณภาพใบยา

2. บัญชีที่สนับสนุนการซื้อขายในตลาดข้อตกลงของใบยาสูบได้แก่

- การให้คืนเชื่อเพื่อการเพาะปลูกสำหรับชาวไร่โดยโรงบ่ม

- การให้ความรู้ทางเทคนิคการปลูกแก่เกษตรกร สำหรับชาวไร่
โดยโรงบ่ม
- การรับซื้อใบยาสดจากชาวไร่โดยโรงบ่ม
- การรับซื้อใบยาแห้งจากโรงบ่มโดยผู้ส่งออกหรือโรงงานยาสูบ

กรณีใบยาแห้ง

1. ข้อตกลงระหว่างชาวไร่บ่มเองกับสำนักงานไร่ยาสูบของโรงงานยาสูบ ตาม พ.ร.บ. ยาสูบปี 2509 ได้กำหนดให้ชาวไร่ซึ่งบ่มใบยาเองขายใบยาแห้งให้แก่สำนักงานไร่ยาสูบของโรงงานยาสูบ โดยสถานีบ่มใบยาสูบของโรงงานยาสูบจะเป็นผู้ให้สินเชื่อแก่ชาวไร่บ่มเองเหล่านี้ ในอัตรา 6 บาทต่อกิโลกรัม หรือ 7,200 บาทต่อเตาบ่ม 1 เต่า และคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ในการรับซื้อใบยาแห้งจากชาวไร่ผู้บ่มเองนี้ จะมีเงื่อนไขในด้านคุณภาพ กล่าวคือ ใบยาแห้งที่ชาวไร่ขายให้ที่มีคุณภาพสูงคิดเป็นร้อยละ 35 คุณภาพกลางร้อยละ 40 และคุณภาพต่ำคิดเป็นร้อยละ 25

2. ข้อตกลงระหว่างโรงบ่มอิสระกับสำนักงานใบยาสูบ

โรงบ่มอิสระ หมายถึง โรงบ่มเอกชน ซึ่งมีการแยกอิสระจากโรงงานยาสูบ และมีเงื่อนไขผูกพันจะต้องขายใบยาสูบให้แก่โรงงานยาสูบ ตามโควตาที่โรงงานกำหนด ใบยาที่เหลือจึงจะขายให้ผู้ค้าซึ่งมีใบอนุญาตได้ ในปัจจุบันสำนักงานไร่ยาสูบซื้อใบยาบ่มแล้วจากโรงบ่มอิสระคิดเป็นร้อยละ 66 ของทั้งหมด

3. ลักษณะการผูกมัดของการซื้อขายใบยาสูบสดนั้น โรงบ่มจะประกาศให้ชาวไร่ในบริเวณใกล้เคียงมาลงทะเบียนว่าปลูกยาสูบให้โรงบ่มเป็นจำนวนกี่ไร่แล้ว นำชื่อเสนอต่อกรมสรรพสามิต สัญญาซื้อขายระหว่างชาวไร่ยาสูบกับโรงบ่มอิสระมีทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายใบยาสดล่วงหน้าในจังหวัดภาคเหนือ พบว่าประมาณร้อยละ 55.0 มีลักษณะข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร

4. ส่วนการซื้อขายใบยาแห้งระหว่างโรงงานยาสูบกับบริษัทรับซื้อหรือผู้ส่งออกนั้นพบว่า โรงงานยาสูบจะรับซื้อใบยาแห้ง โดยกำหนดโควตาซื้อแต่ละปี ส่วนบริษัทรับซื้อซึ่งเป็นบริษัทส่งออก ผู้รับซื้อในเขตเพาะปลูกจึงทำหน้าที่รวบรวมส่งให้แก่ผู้ส่งออก หรือผู้ส่งออกทำสัญญาว่าจ้างให้ ผู้รวบรวมในท้องถิ่นทำหน้าที่ ในการรับซื้อใบยาแห้ง ดังนั้นจึงไม่มีสัญญาข้อตกลงในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษรประการใด ผลคือผลตอบแทนจากรูรกิจยาสูบนี้ตกอยู่แก่โรงบ่มและผู้ค้าใบยาแห้งสูงกว่าผลตอบแทนต่อชาวไร่

5. นอกจากนี้ ในกรณีของใบยาสูบที่มีข้อตกลงระหว่างชาวไร่บ่มเองกับ สถานีบ่มใบยาของโรงงานยาสูบ ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการเปิดโอกาสให้แอกชนค้ำใบยาแห้งได้ มีผลทำให้พื้นที่เพาะปลูกใบยาขยายตัวมากขึ้น การปลูกใบยาสูบมักจะปลูกเกินโควตาเพื่อประกัน ในกรณีพืชเสียหาย ในบางปีก็จะเกิดกรณีผลผลิตเกินโควตา ซึ่งชาวไร่จะขายผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้แก่พ่อค้าใบยาแห้งเพื่อการส่งออกและเหลือ ใบยาแห้งคุณภาพรองให้แก่โรงงานยาสูบ การ เรียกร้องให้โรงงานยาสูบรับซื้อเป็นกรณีพิเศษ ดังนั้นจะเห็นว่า การมีสัญญาข้อตกลงในการรับซื้อ ใบยาแห้งตามโควตา ทำให้เกิดการไย้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เพราะชาวไร่ทราบว่าจะมีแหล่งรับซื้อ โดยการไย้เหตุผลทางการเมืองเข้ามาช่วย

6. ข้อตกลงสัญญาของการค้ำใบยาสูบ เป็นระบบที่ใช้มาหลายสิบปี ลักษณะ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงบ่มกับชาวไร่อยู่ในรูปร่วมลงทุนลงแรงร่วมกัน โดยโรงบ่มออกทุนโดยไม่ คิดดอกเบี้ย และชาวไร่ลงแรง แต่ชาวไร่ยังอาจเสียเปรียบจากการขายใบยาสด ถ้าโรงบ่ม ปฏิเสธไม่รับซื้อก็จะทำให้เกิดความเสียหายแก่เกษตรกร (สถาบันวิจัยสังคม จุฬา 2527 : 2 : 9-16-9-20)

ระบบโครงสร้างราคายาสูบ

สภาพการก่อตั้งและความสัมพันธ์ของราคา ยาสูบเป็นพืชที่มีการควบคุมอย่างใกล้ชิดโดยกรมสรรพสามิต ระบบโครงสร้างราคายาสูบจึงแตกต่างออกไปจากพืชเกษตรส่วนใหญ่ เพราะมีราคา 2 ระดับด้วยกัน คือราคาที่กำหนดโดยรัฐและราคาที่เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของ ตลาดโลก

การกำหนดราคา กรมสรรพสามิตเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อใบยาสด และใบยา แห้งขั้นต่ำของยาสูบแต่ละพันธุ์ แต่ราคาขั้นต่ำนี้ต่ำกว่าราคาเฉลี่ยแท้จริงที่ชาวไร่ได้รับมาก เช่น ในปีการผลิต 2524/2525 ได้กำหนดราคาขั้นต่ำของใบยาสดเวอร์จิเนียไว้เท่ากับ 0.80 บาท ต่อกิโลกรัม แต่ราคาเฉลี่ยที่รับจริงเท่ากับ 2.30 บาท

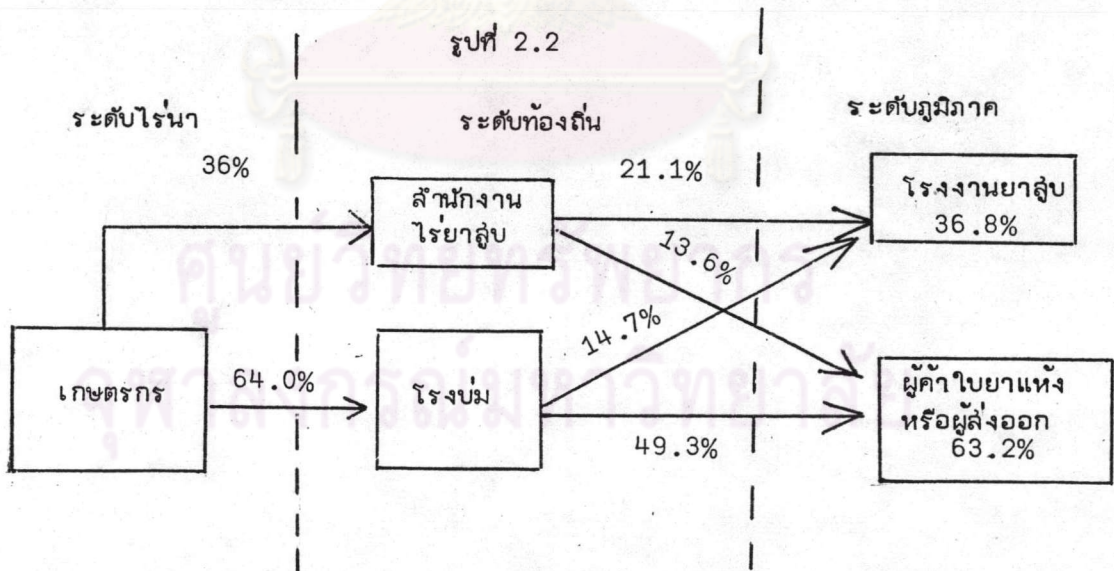
สำหรับใบยาแห้ง โรงงานยาสูบก็จะประกาศราคาใบยาแห้งในแต่ละขั้นของใบยา ในต้นฤดูการเพาะปลูก ในปี 2523/24 ราคาที่โรงงานยาสูบประกาศรับซื้อตอกกิโลกรัมละ 25.50-39.50 บาท ใบยากลางซึ่งมีโควตารับซื้อมีร้อยละ 40 มีราคาระหว่าง 23-32.50บาท ใบยาต่ำมีโควตาร้อยละ 25 ได้ราคา 15.50-27.00 บาท เมื่อโรงงานยาสูบประกาศราคาไป แล้ว สหสมาคมผู้บ่มในแต่ละจังหวัดก็จะประชุมกันเพื่อกำหนดราคาขั้นสูงของใบยาสูบ เพื่อป้องกันการ

สักลอบขายข้ามเขต ส่วนราคาที่จะให้แก่เกษตรกรแต่ละโรงบ่มอาจจะแตกต่างกันไปได้ การที่ผู้บ่มจะให้ราคาเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของใบยา และเทคนิคการตีราคาขายของผู้บ่ม

ใบยาแห้งในส่วนที่อยู่ในโควตาโรงงานยาสูบจะได้ราคาตามที่ประกาศไว้ ส่วนราคาของใบยาแห้งส่วนที่เกินโควตาโรงงานยาสูบก็ใช้ราคาของโรงงานยาสูบและราคาของผู้ซื้อในตลาดต่างประเทศเป็นหลักในการกำหนดและจะได้ราคาสูงกว่าราคาของ โรงงานยาสูบในปีที่ตลาดต่างประเทศคึกคัก ในปีที่ตลาดซบเซาก็อาจจะได้ต่ำกว่าราคาของ โรงงานยาสูบซึ่งสถานการณ์ของฤดูกาลผลิต 2525/26 ผู้ส่งออกให้ราคาโรงบ่ม เฉลี่ยประมาณกิโลกรัมละ 35 บาท ในขณะที่โรงงานยาสูบให้ราคา 41.19 บาทต่อกิโลกรัมต่อข้าวไร่' และ 36.71 บาทต่อกิโลกรัมแก่โรงบ่มอิสระ นอกจากนี้ราคาใบยาสูบสดและใบยาสูบแห้งยังแตกต่างกันไปตามแหล่งผลิต อย่างเช่นที่สาปาง ราคาใบยาสดจะสูงกว่าแหล่งอื่น ๆ เล็กน้อย ส่วนใบยาแห้งที่แพร์จะได้ราคาดีกว่าที่อื่น

ช่องทางกระจายหน่าย

เกษตรกรจะขายผลผลิต 36% ให้แก่สำนักงานไร่ยาสูบ 64% ให้โรงบ่มหลังจากนั้นผลผลิตจะถูกขายต่อไปให้โรงงานยาสูบ 36.8% และผู้ค้าใบยาแห้ง 63.2% ดังรูปที่แสดงไว้

ผลตอบแทนของข้าวไร้เท่ากับ 6.95 บาทต่อกิโลกรัม (ใบยาอบ) คิดเป็นร้อยละ 37.37 ของต้นทุนการเพาะปลูกต่อกิโลกรัมซึ่งเท่ากับ 18.62 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาข้าวไร้สามารถขายใบยาสดเมื่อเทียบเป็น 1 กิโลกรัมของใบยาอบราคา 25.57 บาท

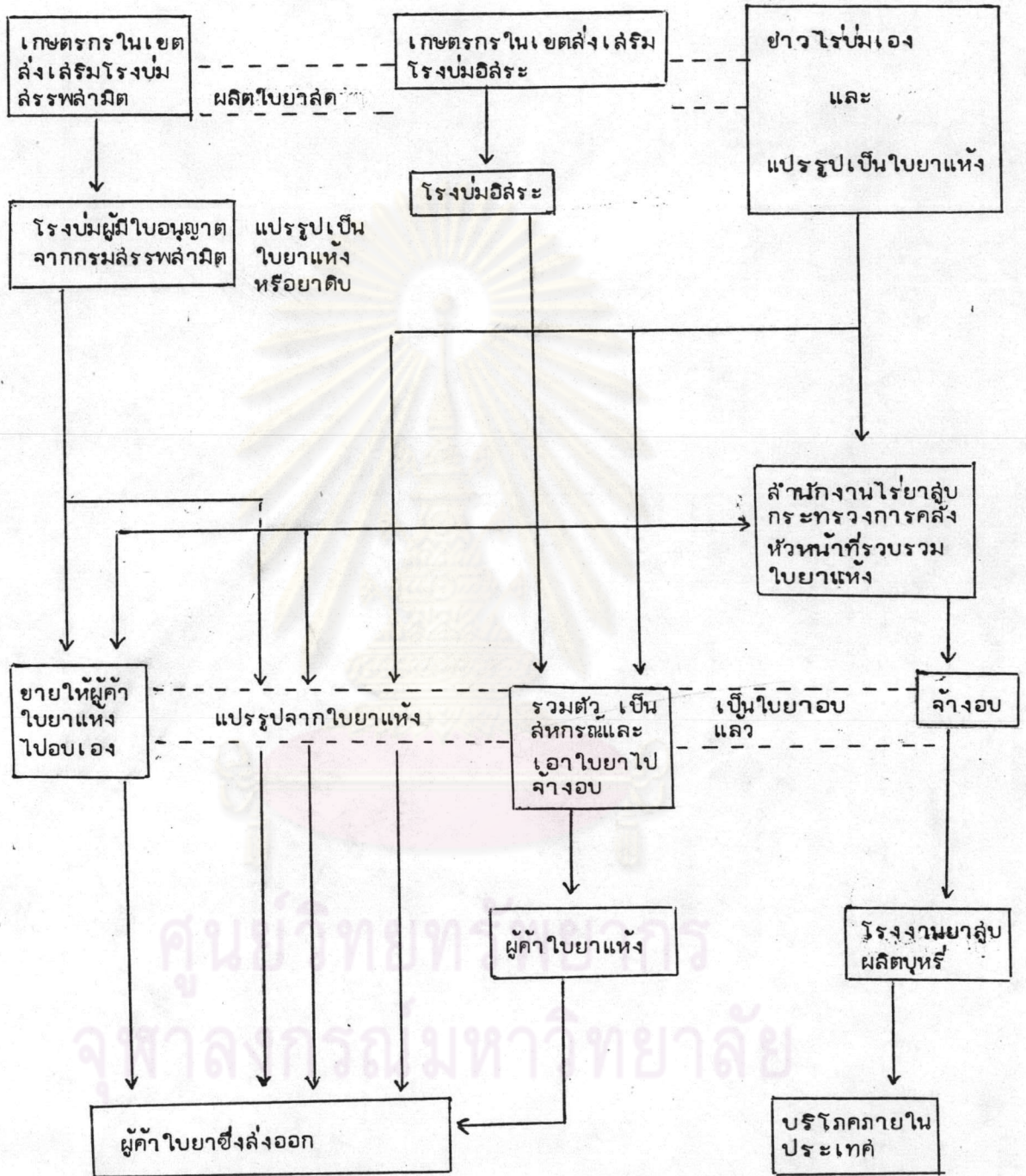
ผลตอบแทนการตลาดของผู้ต้มใบยา ซึ่งจะต้องมีต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น 38.80 บาทต่อกิโลกรัม (ใบยาอบ) โดยเป็นต้นทุนจากการซื้อวัตถุดิบคือ ใบยาสดจากข้าวไร้ 25.58 บาท และต้นทุนในการต้มอีก 13.23 บาท สำหรับราคาใบยาดิบที่ผู้ต้มได้รับเท่ากับ 50.30 บาทต่อกิโลกรัม (ใบยาอบ) ซึ่งได้รับผลตอบแทนกิโลกรัมละ 11.60 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 29.64 ของต้นทุนทั้งสิ้น ซึ่งผู้ต้มจะได้รับผลตอบแทนในอัตราส่วนที่ต่ำกว่าข้าวไร้

ผลตอบแทนการตลาดของผู้ค้าใบยาอบ จะได้รับผลตอบแทนการตลาดต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการประเภทอื่น ๆ เพียงอัตราส่วนร้อยละ 3.08 เท่านั้น โดยได้รับราคาขายส่งออกใบยาอบเฉลี่ยกิโลกรัมละ 63.60 บาท แต่มีต้นทุนการประกอบการสูงถึง 61.70 บาท โดยแยกเป็นต้นทุนซื้อวัตถุดิบคือ ใบยาดิบ 50.30 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนในการอบ 11.40 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อคิดคำนวณผลตอบแทนสิ่งเหลือเพียง 1.90 บาทต่อกิโลกรัมเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในการเปรียบเทียบ ผลตอบแทนของผู้ประกอบการทั้ง 3 ประเภท ถ้าพิจารณาแต่เพียงผลการคำนวณ อาจสรุปได้ว่า ข้าวไร้มีผลตอบแทนในอัตราที่สูงที่สุด แต่ถ้าพิจารณาเป็นผลตอบแทนต่อกิโลกรัม (ใบยาอบ) จะพบว่าผู้ต้มเป็นผู้ได้รับผลตอบแทนสูงที่สุด 11.50 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาคือข้าวไร้ 6.95 บาทต่อกิโลกรัม และผู้ค้าใบยาอบ 1.90 บาทต่อกิโลกรัม อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเปรียบเทียบเพียงแค่นี้ก็ยังไม่ชัดเจน โดยพื้นฐานการประกอบการแล้ว ผู้ประกอบการทั้ง 3 ประเภทจะมีปริมาณสินค้าในครอบครองต่างกัน ตามที่ทราบกันแล้วคือ ผู้ค้าใบยาอบจะมีปริมาณใบยามากที่สุด รองลงมาคือผู้ต้ม ส่วนข้าวไร้จะมีปริมาณครอบครองใบยาลูบน้อยที่สุด ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนที่แท้จริงจากปริมาณสินค้าในครอบครอง จะกล่าวได้ว่าข้าวไร้จะเป็นผู้ได้รับผลตอบแทนต่ำที่สุด รองลงมาคือผู้ต้ม ส่วนผู้ค้าใบยาอบจะได้รับผลตอบแทนสูงที่สุด เพราะแม้จะมีผลตอบแทนเฉลี่ยเพียง 1.90 บาทต่อกิโลกรัม แต่มีปริมาณการครอบครองใบยาลูบเป็นจำนวนหลายล้านกิโลกรัม ผลตอบแทนที่ได้รับจริงจากการประกอบการสูงที่สุด (สถาบันวิจัยสังคม 2527 : 2 : 4-151-4-157)

รูปที่ 2.3

ช่องทางการตลาดยาสูบ

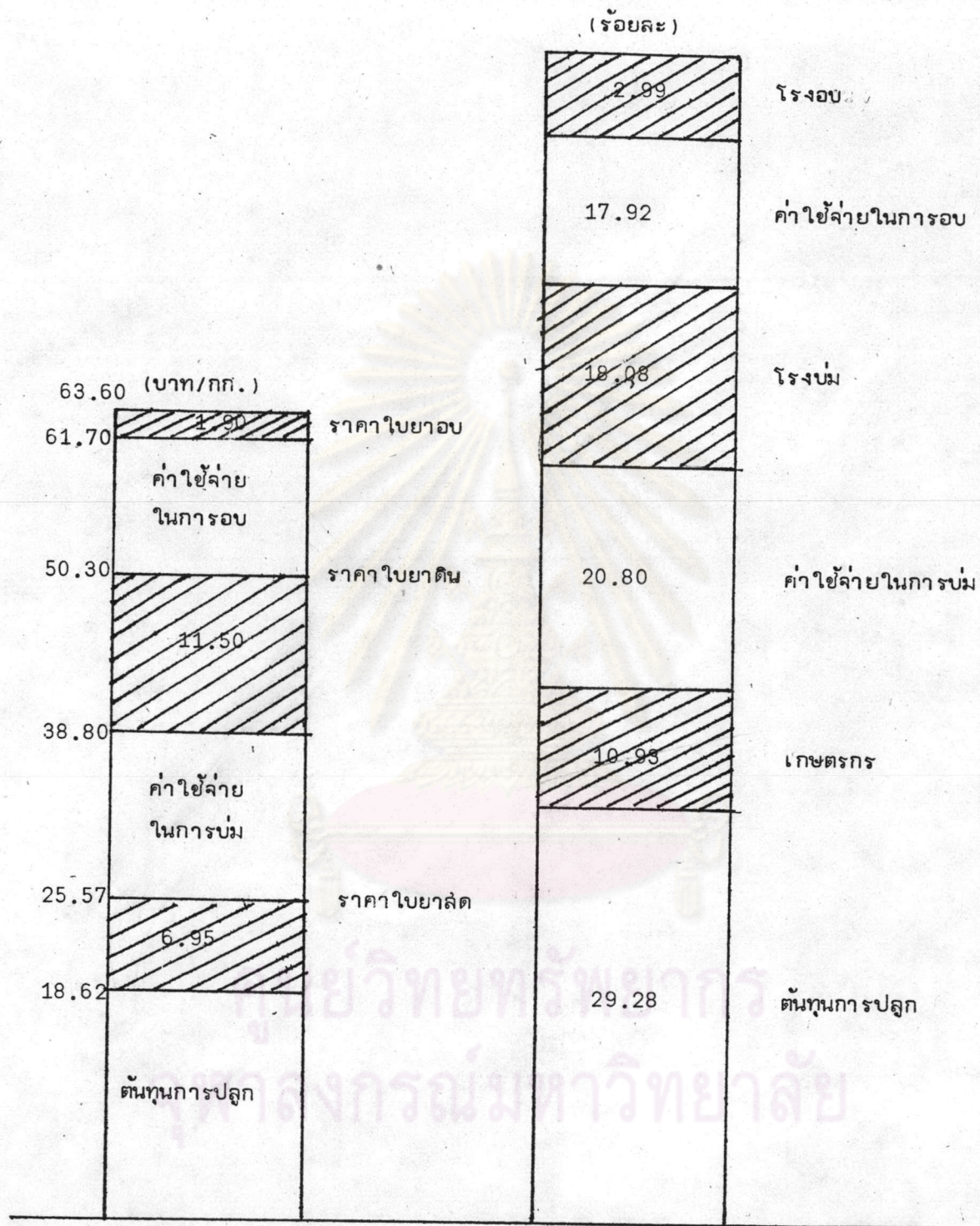

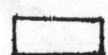
ที่มา : สถาบันวิจัยสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 2.4

แสดงผลตอบแทนการตลาดใบยาสูบ

 ผลตอบแทน
 ต้นทุนปลูก/แปรรูป

ที่มา : สถาบันวิจัยสังคม
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การค้าขายใบยาสูบภายในประเทศ

ภายในประเทศมีผู้ทำการซื้อใบยาสูบมี 2 ประเภท คือ โรงงานยาสูบ
กระทรวงการคลัง และผู้ค้าใบยาสูบ

1. โรงงานยาสูบกระทรวงการคลัง โรงงานยาสูบตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2484 ในปัจจุบัน โรงงานยาสูบมีโรงผลิตบุหรี่ 4 โรง ในปี 1981 ผลิตบุหรี่ได้ 33,554 ล้านมวน มีความต้องการใช้ใบยาที่สิ้นปีละ 30,000 ตัน เป็นยาสูบภายในประเทศประมาณปีละ 20,000 ตันต่อปี โรงงานยาสูบมีสาขาเรียกว่า สำนักงานไร่ยาสูบ 8 แห่งด้วยกัน อยู่ในจังหวัดซึ่งมีการผลิตยาสูบอย่างแพร่หลาย คือ เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ ลำปาง หนองคาย นครพนม บ้านไผ่ (ขอนแก่น) และเพชรบูรณ์ โรงงานยาสูบมีศูนย์ทดลองที่แม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ โรงงานยาสูบได้พยายามเพิ่มการใช้ยาสูบภายในประเทศตลอดมา แต่ก็ไม่สามารถใช้ใบยาสูบไทยได้ 100 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากคุณภาพของใบยาสูบไทยเหมาะสมกับการใช้เป็นตัวกลาง (filler) จึงจำเป็นต้องสั่งใบยาสูบจากต่างประเทศ เพื่อนำมาผสมให้เกิดกลิ่นและรสตามที่นิยม กอปรทั้งรสนิยมของนักสูบบุหรี่ยุคใหม่ในเมืองไทยเอนเอียงไปทางบุหรี่ยุคอเมริกา ถึงแม้ความพยายามใช้ใบยาไทยมากขึ้นก็ตาม ใบยาต่างประเทศยังมีสัดส่วนถึง 30% ของการใช้ใบยาของโรงงานยาสูบ และคิดเป็นร้อยละ 37 (เฉลี่ยระหว่างปี 2517/2518 ถึงปี 2523/24) ของการผลิตภายในประเทศ โดยซื้อใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียร้อยละ 35 ของผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียภายในประเทศ โรงงานยาสูบได้ตั้งโควตาการรับซื้อใบยาจากโรงบ่มอิสระและชาวไร่บ่มเอง ในระยะ 7 ปีที่ผ่านมาปริมาณและสัดส่วนค่อนข้างคงที่ คือโรงบ่มอิสระได้โควตาใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียเฉลี่ยประมาณ 9,616 ตัน (ประมาณร้อยละ 66) ที่เหลือเป็นของชาวไร่บ่มเองในปีการผลิต 2524/2525 จำนวนรับซื้อใบยาพันธุ์เวอร์จิเนียเพิ่มจากประมาณ 13,283 ตันเป็น 16,171 ตัน แต่อัตราส่วนของโควตาโรงบ่มอิสระยังค่อนข้างคงที่คือร้อยละ 62 ทางโรงงานยาสูบมีความต้องการใช้ใบยาพันธุ์เบอร์เลย์ประมาณ 4,000 ตันต่อปี และใบยาสูบพันธุ์เตอร์กิชประมาณ 1,000 ตันต่อปี แสดงให้เห็นว่าจำนวนที่ทางโรงงานยาสูบรับซื้อจากชาวไร่บ่มเองได้เพิ่มขึ้นในช่วงระหว่างปี 2512/13 - 2518/19 ชาวไร่บ่มเองได้มีปริมาณเฉลี่ยเพียงร้อยละ 12 ของทั้งหมด ตั้งแต่ปี 2519/2520 ถึง 2523/2524 จำนวนที่รับซื้อจากชาวไร่บ่มเองโดยเฉลี่ยสูงขึ้นเป็นร้อยละ 38 การยกเลิกการผูกขาดการค้าใบยาสูบ และการเปิดโอกาสให้มีเอกชนค้าใบยาแห้งได้มีผล ทำให้ชาวไร่ขยายการเพาะปลูกใบยา แต่ในการขยายการเพาะปลูก ชาวไร่มุ่งที่จะเพิ่มปริมาณการผลิตมากกว่า

เพิ่มคุณภาพ และมักจะขายใบยาคุณภาพดีให้แก่ผู้ค้าใบยาแห้ง และเอาใบยาคุณภาพต่ำกว่ามาขายให้แก่โรงงานยาสูบ อีกประการหนึ่ง เนื่องจากชาวไร่ต้องปลูกยาสูบให้กินโคควต้าไว้บ้าง เพื่อเป็นการประกันในกรณีที่พืชผลจะเสียหายในบางปีก็จะมีใบยาสูงเกินโคควต้า ซึ่งโรงงานยาสูบมักถูกขอร้องให้รับซื้อในกรณีพิเศษ เช่น ในปี 2523/24 โรงงานยาสูบต้องรับซื้อใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียเป็นกรณีพิเศษถึง 1,085 ตัน ทำให้โรงงานยาสูบมักจะมียอดกิโลยาคุณภาพรองเป็นจำนวนมาก

2. ผู้ค้าและผู้ส่งออกใบยาแห้ง ในปี 2526 มีผู้ได้รับอนุญาตจากกรมสรรพสามิต ให้เป็นผู้ค้าใบยาแห้งได้ 39 ราย ผู้ค้าใบยาแห้งจะมีสำนักงานสาขาหรือสาขาหรือแต่งตั้งผู้แทนไว้ในแหล่งผลิตยาสูบเพื่อทำการซื้อ ผู้ค้าใบยาเหล่านี้ยังแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ ประเภทที่ประกอบกิจการซื้อขายใบยาแห้งเท่านั้นกับประเภทที่สองซึ่งรับซื้อใบยาแห้งจากทั้งโรงบ่ม และผู้ค้าใบยาด้วยกันมาทำการอบเพื่อทำการส่งออก ผู้ค้าประเภทที่สองนี้จะมีโรงอบใบยาแห้งของตน มีระบบการผลิตที่ครบวงจร และขายการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบริษัทค้าใบยาข้ามชาติ (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527 : 1 : 3-372 - 3-375)

ผู้ค้าใบยาประเภทที่สองนี้แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

- ก. กลุ่มเทพวงค์/STEC Trans Continental ประกอบด้วยบริษัทเทพวงค์ ซึ่งมีกิจกรรมโรงบ่มจำนวนมากกับบริษัทไฮแอมโทแบคโค เอ็กซ์พอร์ต คอร์ปอเรชั่น (SEC) ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุน (Joint venture) ระหว่างเทพวงค์และบริษัทข้ามชาติ Tran - Continental Leaf Tobacco STEC เป็นโรงอบใบยาของกลุ่ม กลุ่มนี้มีส่วนแบ่งตลาดประมาณ 45-50% ของมูลค่าส่งออกของใบยาสูบไทย
- ข. บริษัท อัดัมส์ ประกอบด้วยบริษัท อัดัมส์ อินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งเป็น โรงอบใบยา ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่าง บริษัท W.A. Adams Co. Ltd. ซึ่งเป็นบริษัทข้ามชาติค้าใบยา ถึงแม้บริษัทอัดัมส์จะมีส่วนแบ่งในตลาดส่งออกของไทยโดยเฉลี่ยประมาณ 10-20% แต่ไม่มีโรงบ่มเป็นของตนเอง
- ค. กลุ่มบริษัทอินทนนท์ไทยแอมและ Universal ประกอบด้วยบริษัทไทยแอมยาสูบจำกัด ซึ่งมีโรงอบใบยา และเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างบริษัทอินทนนท์ ซึ่งมีกิจการโรงบ่มและบริษัท

คำใบยาสูบข้ามชาติ Universal Leaf Tobacco Co. Inc. ซึ่งเป็นบริษัทคำใบยาที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทั้งบริษัท อินทนนท์และไทยแอมมีกาส่งบมต่อปีรวมกันประมาณ 2 ล้าน กิโลกรัม (ใบยาแห้ง) กลุ่มบริษัทอินทนนท์ก็มีส่วนแบ่งในตลาดส่งออกของไทยประมาณ 5-10%

- ง. กลุ่ม G.K. ประกอบด้วยบริษัท อินเตอร์ไทยโทแคคโคแพคเกอร์ส์ จำกัด ซึ่งเป็น โรงอบใบยา และเป็นบริษัทร่วมทุนของบริษัทคำใบยาข้ามชาติคือ GEBRUDER KULENKAMPPF กับบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น คือ OKURA CO LTD. และบริษัทใบคำ กลุ่มนี้มีส่วนแบ่งตลาดส่งออกของไทยประมาณ 5% ในปี 2526
- จ. กลุ่มมิตรชวย ซึ่งประกอบด้วยบริษัทอินเตอร์-เอเชียน โทแคค-รุ๊ก เอกซ์พอร์ตเตอร์ส์ ซึ่งเป็นโรงอบใบยา บริษัท Mitsui Co. LTD. ซึ่งเป็นบริษัทค้าสินค้าสารพัดชนิด และบริษัท E.C.T. Brothers ในปี 2523 กลุ่มนี้ มีส่วนแบ่งตลาดส่งออกประมาณ 2%

ในบรรดา 5 กลุ่มนี้ กลุ่มเทพวงศ์ เป็นกลุ่มเดียวที่มีการดำเนินการในรูปกลุ่มอย่างเหนียวแน่นที่สุด มีการซื้อขายส่วนใหญ่ภายในกลุ่ม บริษัทคำใบยาในกลุ่มจะซื้อใบยาสูบแห้งจากผู้ผลิตทั้งหมด ส่วนกลุ่มอื่น ๆ การรวมตัวไม่ค่อยเหนียวแน่นเนื่องจาก ก้าลังการผลิตในกลุ่มไม่สูงนักจึงมีการค้าขายนอกกลุ่มค่อนข้างมาก

นอกจากกลุ่มบริษัทใหญ่ ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีบริษัทใบยาอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ทางการค้าประจำกับบริษัทข้ามชาติผู้ค้าใบยาสูบ แต่มิได้มีพันธะร่วมทางการลงทุน เช่น บริษัทแพนสยามกับบริษัท คาสเซิลสของเบลเยียม บริษัท ชุนคิกเม็งรายซึ่งเป็นบริษัทนายหน้าของบริษัทอินตาเอออกซ์ของเบลเยียม บริษัท เชียงใหม่การค้ากับบริษัท เอตบิลของสหรัฐ เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ส่งออกรายใหญ่มักต้องมีความสัมพันธ์หรือรู้จักกับบริษัทคำใบยาสูบต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะตลาดยาสูบของโลกเป็นตลาดที่มีผู้ซื้อน้อยราย ส่วนบริษัทไทยที่ดำเนินการส่งออกหากไม่อาศัยบารมีของบริษัทข้ามชาติมักจะไม่สามารถดำเนินการส่งออกเป็นการต่อเนื่อง

ตารางที่ 2.3

ส่วนแบ่งตลาดส่งออกของใบยาสูบเวอร์จิเนียของไทย 2518-2525

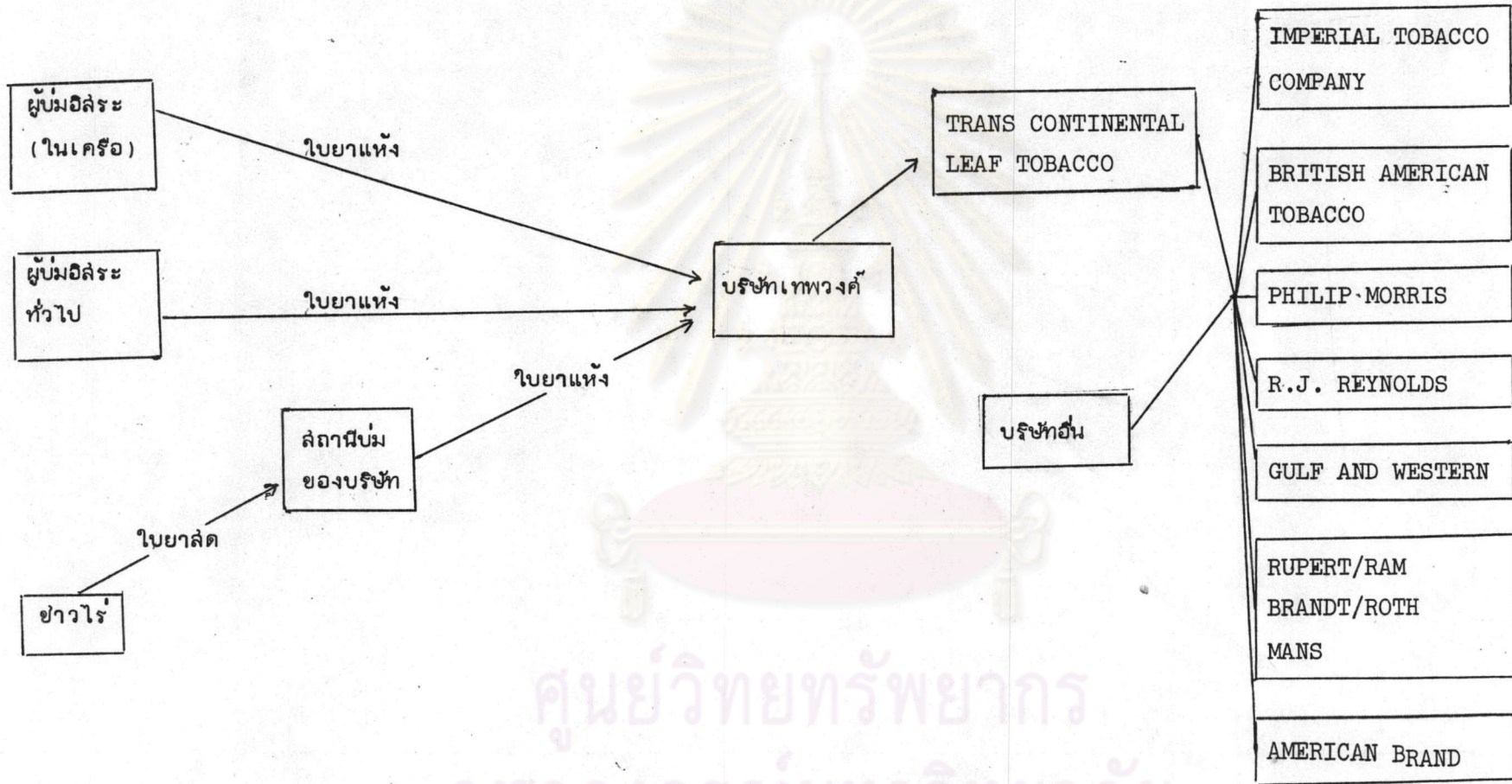
กลุ่มผู้ส่งออก	2518 ¹	2519 ¹	2520 ¹	2521 ¹	2522 ¹	2523 ²	2525 ²
1. กลุ่มเทเวศร์ /STEC/Trans Continental	43.85	49.36	44.76	44.05	44.07	49.99	44.03
2. บริษัทดัมส์	9.84	10.57	16.92	22.44	15.94	17.91	12.88
3. กลุ่มบริษัทอินเตอร์ไทย/Gebruder.	12.38	11.20	10.91	7.20	7.75	13.57	4.51
4. กลุ่มอินทนนท์/ThaiAm/Universal Leaf Tobacco	7.20	8.00	9.52	5.79	10.33	13.84	7.95
5. บริษัทใบยาเอเชียอาคเนย์	3.24	2.60	1.27	8.48	6.37	ไม่ทราบ จำนวน	19.79
6. กลุ่มอินเตอร์เอเชียน F.C.T./Mitsui	-	-	-	-	-	2.33	ไม่ทราบ จำนวน
7. อื่น ๆ	23.49	18.27	17.62	12.04	15.54	2.36	110.85
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : 1 | กรมสรรพสามิต

2 | กรมศุลกากร

รูปที่ 2.5

แผนภาพการค้ายของบริษัทส่งออก เช่น บริษัทเทพวงค์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.4

รายชื่อโรงงานอบไยาลูบในประเทศไทย 2525

ชื่อบริษัท	วันเริ่ม กิจการ	กำลังการ ผลิต	ทุนจดทะเบียน		ทุนจดทะเบียน สัญชาติ	ทรัพย์สิน รวม (1,000 บาท)	ทรัพย์สิน รวม	จำนวน คนงาน
			ไทย %	ต่างประเทศ %				
1. บริษัทอินเตอร์เอเชียทอแบคโค เอกปอร์ตเตอร์ลี จำกัด	2521	1,900 ตัน	51	16 33	ญี่ปุ่น เยอรมันนี	10,000	25,151	314
2. บริษัทไซแอมทอแบคโค เอ็กซ์ปอร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด	2509	18,000 ตัน	51	49	สหรัฐอเมริกา	7,000	115,250	1,229
3. บริษัทยาสูบสากล จำกัด	2517	7,000 ตัน	100	-	-	5,000	18,900	361
4. บริษัทอินเตอร์ไทยทอแบคโค แพคเกอร์ลี จำกัด	2518	4,284 ตัน	52	24	เยอรมันนี ญี่ปุ่น	5,000	30,531	336
5. บริษัทไทย-แอมยาลูบ จำกัด	2518	7,000 ตัน	51	49	สหรัฐอเมริกา	57,000	91,286	1,098
6. บริษัทการค้าเชียงใหม่ จำกัด	2521	8,300 ตัน	86.4	13.0 0.6	สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร	5,000	32,397	622
7. บริษัทวัฒนายาลูบไทย จำกัด	ยังไม่เริ่มกิจการ	3,750 ตัน	100	-	-	10,000	60,000	219

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

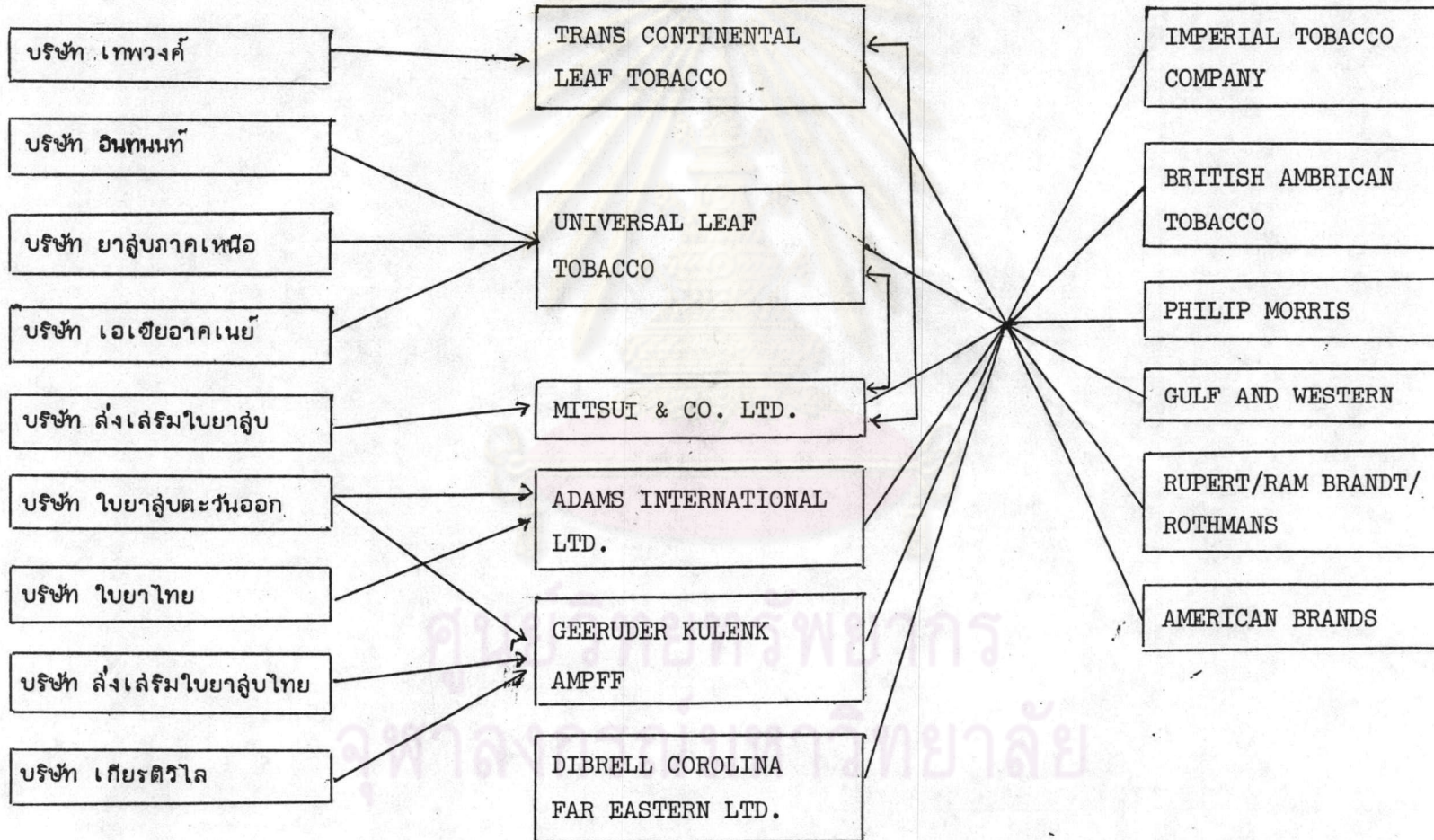
รูปที่ 2.6

แผนภาพการค้ำระหว่างบริษัทส่งออกกับบริษัทต่างประเทศ

บริษัทส่งออกต่าง ๆ ของไทย

บริษัทค้าใบยาสูบข้ามชาติ

บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ : 7 บริษัทใหญ่ของโลก

992405911

เหตุผลที่ผู้ค้าใบยาสูบของไทยต้องค้าใบยาสูบผ่านบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติคือ

1. บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ไม่เชื่อความรู้อของคนไทยว่าจะมีความรู้ทางเทคนิคในการคัดเกรดและอบ ตลอดจนการบรรจุหีบห่อได้ตรงกับความต้องการของผู้ผลิตบุหรี่ ดังนั้นในการค้าใบยาสูบผู้ผลิตบุหรี่จึงเชื่อถือความรู้อของบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติเหล่านั้น ซึ่งสิ่งผู้เชี่ยวชาญมากำกับและตรวจสอบขบวนการผลิต และควบคุมการผลิตใบยาสูบตามสูตรที่บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ต้องการ
2. เพื่อรักษาผลประโยชน์ระยะยาว ระหว่าง ผู้ค้าส่งออกของไทยกับผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติ อีกทั้งจะเป็นการประกันว่าบริษัทส่งออกของไทยจะค้าใบยาสูบไทยไปยังตลาดต่างประเทศได้สม่ำเสมอทุก ๆ ปี ดังนั้นผู้ส่งออกของไทยจึงมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติตลอดมา
3. ความเชื่อถือในคุณภาพของใบยาสูบไทยที่ส่งผ่านบริษัทผู้ค้าใบยาของประเทศไทย ร่วมลงทุน (Joint Venture) กับบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติ ดังนั้นปริมาณใบยาสูบส่งออกจำนวนมากจึงส่งผ่านบริษัทผู้ค้าใบยาของไทยเหล่านี้ (วาสน์ สำหรั่ยทอง สัมภาษณ์)
4. บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ ส่วนใหญ่จะติดต่อซื้อใบยาสูบจากบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติ เพราะผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติสามารถรวบรวมใบยาสูบได้เป็นจำนวนมาก จึงพอเพียงต่อความต้องการของบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ และบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติรวบรวมใบยาสูบเกือบทุกชนิดจากทั่วทุกมุมโลก เพื่อสนองต่อความต้องการของบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ ตลอดจนบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติยังมีผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำ คุณภาพและคุณสมบัติพิเศษของใบยาสูบของแต่ละแหล่งผลิตให้ทราบรายละเอียด เพื่อตัดสินใจในการสั่งซื้อใบยาสูบอีกด้วย (อนุสรณ์ วงศ์วรรณ, สัมภาษณ์)
5. บริษัทผู้ค้าใบยาสูบส่งออกของไทย ยังขาดความรู้ความชำนาญในด้านการตลาด และระบบการค้าใบยา เมื่อเทียบกับบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติ ซึ่งดำเนินการค้ามาช้านาน
6. บริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติ มักจ่ายเงินล่วงหน้าในการซื้อใบยาสูบไทยจากผู้ส่งออกไทยยินดีที่จะได้รับเงินอย่างรวดเร็วเพื่อใช้หมุนเวียน
7. ประเทศไทยเป็นเพียงผู้ค้ารายย่อย เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการขายใบยาของโลกรายได้สุทธิที่ได้รับจากการค้าขายโดยตรงกับขายผ่านบริษัทผู้ค้าใบยาสูบข้ามชาติ ไม่แตกต่างกันมากนัก

บริษัทค้าใบยาสูบส่งออกของไทยรายใหญ่ ๆ มีลักษณะการร่วมลงทุนกับต่างชาติ จากตารางที่ 2.5 ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงอัตราการถือหุ้น และเงินทุนจดทะเบียนของบริษัทที่สำคัญ ในการส่งออกใบยาสูบไทย จะเห็นว่าในจำนวนเงินทุนจดทะเบียนทั้งหมด 59 ล้านบาท เป็นเงินทุนจดทะเบียนของคนไทย 36,510,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.8 เป็นเงินทุนจดทะเบียนของชาวต่างประเทศ 22,490,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.2 ในจำนวนนี้เป็นเงินลงทุนของอเมริกา ร้อยละ 19.9 ญี่ปุ่นมีอัตราการถือหุ้นร้อยละ 8.7 และเยอรมันมีอัตราการถือหุ้นร้อยละ 9.5

การที่มีชาวต่างประเทศมีส่วนแบ่งในอัตราการถือหุ้นในบริษัทผู้ค้าใบยาสูบรายใหญ่ ๆ นั้น เงินทุนจากต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาประเทศในระยะแรกทั้งนี้ เพราะเงินออมในประเทศไม่เพียงพอต่อการลงทุนจำนวนมาก หรืออาจเป็นได้ว่าเอกชนไม่มีความรู้ในเรื่องการค้าใบยาสูบเพียงพอประกอบกับไม่สนใจในกิจการนี้ด้วย

การลงทุนจากต่างประเทศ จะก่อให้เกิดผลทางการเสริมสร้างงานและสะสมเงินทุนของประเทศ ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการผลิตยาสูบ และสะสมทุนของประเทศ ทำให้คนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.5

อัตราการถือหุ้นและเงินทุนจดทะเบียนของบริษัทส่งออกใบยาสูบไทยพันธุ์เวอร์จิเนีย

รายชื่อบริษัท	เงินทุนจดทะเบียน			อัตราการถือหุ้น	
	ไทย	ต่างชาติด	รวมเงินทุน	ไทย	ต่างชาติด
1. บริษัท เทพวงศ์ จำกัด	6,000,000	-	6,000,000	100	-
2. บริษัท ไฮแอมโทแบคโคเอกปอร์ต จำกัด (STEC)	3,970,000	3,430,000	7,000,000	51	เยอรมัน 48.8 อเมริกา .1 อัฟริกา .1
3. บริษัทไทย-แอม	10,200,000	9,800,000	20,000,000	51	อเมริกา 49
4. บริษัทอ้อมอินเตอร์เนชั่นแนล	2,040,000	1,960,000	4,000,000	51	อเมริกา 48.9 อังกฤษ .025
5. บริษัทอินเตอร์เอเซียโทแบคโค เอกสปอร์ต จำกัด	5,100,000	4,900,000	10,000,000	50	ญี่ปุ่น 38.9 เยอรมัน 10.1
6. บริษัทอินเตอร์ไทยโทแบคโค จำกัด	2,600,000	2,400,000	5,000,000	52	ญี่ปุ่น 28 เยอรมัน 24
7. บริษัทศรีสุวรรณ จำกัด	2,000,000	-	2,000,000	100	-
8. บริษัทขุนศึกเมืองราย จำกัด	1,000,000	-	1,000,000	100	-
9. บริษัทใบยาเอเชียอาคเนย์ จำกัด	2,000,000	-	2,000,000	100	-
10. บริษัทเต็มบุญเกียรติ จำกัด	2,000,000	-	2,000,000	100	-
	36,510,000	22,490,000	59,000,000	61.8	38.2

ที่มา : กองทะเบียนธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์

ความต้องการภายในประเทศและความต้องการของตลาดต่างประเทศ

ผลผลิตของใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียเฉลี่ยประมาณ 64.9% ของผลผลิตใบยาสูบทั้งหมด ความต้องการของโรงงานยาสูบประมาณ 22% และความต้องการของตลาดต่างประเทศประมาณ 42.4% เพราะฉะนั้นภาวะความต้องการใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในตลาดต่างประเทศจึงมีความสำคัญมาก ความผันผวนต่อความต้องการใบยาสูบจึงมีผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้บ่ม และบริษัทผู้ส่งออก ถ้าในฤดูการผลิตที่เกิดภาวะแห้งแล้ง ทำให้ผลผลิตใบยาสูบเสียหาย จะทำให้ตลาดต่างประเทศมีความต้องการใบยาสูบสูง เช่น ในฤดูการผลิตปี 2524/25 ประเทศจีน ซึ่งเป็นลูกค้าขาจร เกิดภาวะแห้งแล้งติดต่อกัน ทำให้ผลผลิตใบยาสูบไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ จึงสั่งซื้อจากประเทศไทย ถึงประมาณ 6 ล้านกิโลกรัม ทำให้ราคาใบยาสูบจากกิโลกรัมละ 44 บาท ในต้นฤดูการผลิต เพิ่มขึ้นถึงกิโลกรัมละ 60 บาทในปลายฤดูการผลิต เพราะพ่อค้าส่งออกแย่งกันซื้อ มีผลทำให้ราคาส่งออกใบยาสูบในปี 2525 สูงสุดถึง 78.2 บาทต่อ 1 กิโลกรัม พ่อค้าส่งออกจึงมุ่งมาที่ตลาดยาสูบของประเทศจีน จึงไม่สนใจตลาดประจำในทวีปยุโรปและอเมริกาเท่าที่ควร มีผลทำให้ปริมาณส่งออกไปยังตลาดประจำอเมริกาแค่ร้อยละ 1 ถึง 9,003,140 เมตริกตันในรอบ 7 ปีที่ผ่านมา แต่พอในปี 2526 สภาารณรัฐประจำอินเดียนได้นำเข้าใบยาสูบจากประเทศไทยเลย เนื่องจากการผลิตใบยาสูบของสภาารณรัฐประจำอินเดียนได้ผลดี ประกอบกับกระทรวงการคลังของสภาารณรัฐประจำอินเดียนได้หันกลับมาใช้ภาษีในการนำเข้าใบยาสูบอีก หลังจากมีการยกเว้นไม่เก็บในปี 2523-2524 (เพราะใบยาในประเทศไทยขาดแคลน) โดยระบบอัตราภาษีในปัจจุบันจะมีการเก็บภาษีขาเข้าร้อยละ 50 ภาษีการค้าและอุตสาหกรรมร้อยละ 100 รวมอัตราภาษีที่เก็บทั้งสิ้นร้อยละ 150 และยังได้ปรับปรุงระบบการนำเข้าใบยาสูบจากต่างประเทศ

ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจนาเข้าจากประเทศไทยร้อยละ 40.54 - 69.80 ประเทศที่สำคัญ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เบลเยียม สหราชอาณาจักร นอกจากนี้ก็มีสหรัฐ นำเข้าจากไทยประมาณร้อยละ 13 ญี่ปุ่นร้อยละ 12

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา โครงสร้างของตลาดการค้าใบยาสูบไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ตลาดคู่ค้าของไทยยังคงเป็นประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และเบลเยียม สก๊อตแลนด์

สหรัฐอเมริกา เป็นทั้งประเทศผู้ผลิต ผู้ส่งออก และผู้นำเข้าใบยาสูบที่สำคัญของโลก นอกจากนี้เข้าใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย เบอรัลเลย์ที่สำคัญของไทยแล้ว ไทยยังต้องนำเข้าใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียจากสหรัฐอเมริกามีมูลค่าปีละกว่า 500 ล้านบาท เพื่อปรุงแต่งรสบุหรี่ยุค 2520-2526 สหรัฐอเมริกานำเข้าในปริมาณสูงสุดในปี 2520 ถึง 3,155,900 กิโลกรัม และปริมาณนำเข้าต่ำสุดในปี 2525 ถึง 153,900 กิโลกรัม ปริมาณการนำเข้าใบยาสูบไทยของสหรัฐจะไม่มีคงที่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลผลิต และสต็อกใบยาคงเหลือในแต่ละปีเป็นหลัก สหรัฐมีนโยบายการผลิตบุหรี่ยุคก่อน ซึ่งต้องใช้ใบยาสูบที่มีสารและนิโคตินต่ำเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าสหรัฐอเมริกาจะยังนำเข้าใบยาสูบจากไทยเช่นเดิม แต่เป็นปัญหาว่าจะมากน้อยเท่าไร ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตของสหรัฐอเมริกาในแต่ละปีดังกล่าวแล้ว ประกอบกับคุณภาพใบยาของไทยจะเป็นที่ต้องการของสหรัฐหรือไม่

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในระหว่างปี 2520-2526 เยอรมันนำเข้าใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในปริมาณสูงสุดในปี 2523 ถึง 5,187,100 กิโลกรัม และปริมาณนำเข้าต่ำสุดในปี 2522 ถึง 1,754,700 กิโลกรัม เนื่องจากการนำเข้าใบยาสูบไทยของเยอรมันมีแนวโน้มลดลงอันเนื่องจาก

- สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้มีการรณรงค์ให้เลิกหรือลดการสูบบุหรี่ และประกาศขึ้นภาษีบุหรี่ในเดือนมิถุนายน 2525 ซึ่งทำให้ราคาขายปลีกบุหรี่เพิ่มขึ้น ช่องละ 4 มาร์ค ซึ่งทำให้ยอดขายบุหรี่ลดลง ประมาณร้อยละ 15-20 โดยเฉพาะการบริโภคบุหรี่ชนิดรสถัดอ่อนลดลงประมาณร้อยละ 30 (บุหรี่ยุคก่อนจะใช้ใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียในการผลิต) เพราะผู้บริโภคหันไปสูบบุหรี่รสถัดจัดแทน เพื่อลดปริมาณการสูบบุหรี่ และเป็นการประหยัดได้ เป็นผลให้สต็อกใบยาเหลืออยู่มาก

- สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน นำเข้าใบยาสูบจากสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น เนื่องจากบริษัท PHILIP MORRIS แห่งอเมริกาได้เข้าไปซื้อหุ้นใหญ่ของบริษัท ROTHMANS ซึ่งเป็นบริษัทยาสูบของอังกฤษ ล่าชาเยอรมัน จึงทำให้สหรัฐอเมริกามีส่วนแบ่งการตลาดใบยาสูบเพิ่มขึ้น

- ในปี 2525 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้นำเข้าใบยาสูบจากฟิลิปปินส์ และซิมบับเวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากราคาเล่นขยายต่อผู้นำเข้าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันต่ำกว่าของไทยมาก

ในระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคมเป็นระยะที่สหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน นำเข้าใบยาสูบจากประเทศไทย

สหพันธสาธารณรัฐเยอรมันมีนโยบายที่จะลดการผลิตบุหรี่รสชาติอ่อนลง และผลิต รสชาติสดแทน เพื่อสนองความต้องการของตลาด (ซึ่งมีคุณสมบัติตรงข้ามกับใบยาสูบของไทย สำหรับปัญหาการส่งออกของไทย นอกเหนือจากปัญหาคุณภาพของใบยาสูบไทยแล้ว การส่งออกไปยังประเทศประชาคมเศรษฐกิจยุโรปยังมีปัญหาเกี่ยวกับภาษีนำเข้า ถึงแม้จะได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า แต่ก็ยังต้องแข่งขันกับประเทศในเครือประชาคมเศรษฐกิจยุโรปอื่น ๆ

ญี่ปุ่น ในระหว่างปี 2520-2526 ญี่ปุ่นนำเข้าใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียชนิดดีจาก ไทยในปริมาณ สูงสุดในปี 2521 ถึง 3,522,800 กิโลกรัม และในปริมาณต่ำสุดในปี 2523 ถึง 1,809,000 กิโลกรัม โดยปกติญี่ปุ่นจะนำเข้าใบยาเวอร์จิเนียชนิดคุณภาพดี (ใบยาสูบ) จากไทย เพื่อผลิตบุหรี่รสอ่อน หรือบุหรี่ผู้หญิง ในระหว่างเดือนมีนาคม-กรกฎาคมของทุกปี ญี่ปุ่นมีนโยบาย เปิดตลาดนำเข้าสินค้าเกษตรจากต่างประเทศให้กว้างขวาง ซึ่งเป็นแรงกดดันจากประเทศคู่ค้า ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา และประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ถ้าไทยสามารถส่งใบยาสูบ (เวอร์จิเนีย) ที่ญี่ปุ่นต้องการได้ ก็คาดว่าญี่ปุ่นจะนำเข้าใบยาไทยได้สูงสุดถึงปีละ 3,500,000 กิโลกรัม ปัญหา ในการส่งออกไปยังญี่ปุ่น ก็คือ เรามีใบยาเวอร์จิเนียชนิดดี (ใบยาสูบ) อยู่ในจำนวนจำกัด นอกจากนั้น การนำเข้าของญี่ปุ่นมีนโยบายการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ประกอบกับการแบ่งโควตานำเข้าจากไทยมีปริมาณน้อย

สหราชอาณาจักร ในระหว่างปี 2520-2526 สหราชอาณาจักรนำเข้าใบยาสูบ พันธุ์เวอร์จิเนียจากไทยปริมาณสูงสุดในปี 2522 ถึง 9,278,870 กิโลกรัม และในปริมาณต่ำสุด ในปี 2523 ถึง 2,649,616 กิโลกรัม ความต้องการใบยาสูบมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2525 เนื่องจากการบริโภคบุหรี่ในประเทศลดลงถึงร้อยละ 7.5 และได้ประกาศเพิ่มภาษีสรรพสามิต สำหรับบุหรี่ เมื่อเดือนมีนาคม 2526 ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการใช้ และการนำเข้าใบยาสูบ อย่างไรก็ตามเนื่องจากการส่งออกบุหรี่ได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11 ดังนั้น สหราชอาณาจักร จึงมีนโยบายที่จะนำเข้าใบยาสูบเพื่อทำการผลิตบุหรี่เพื่อการส่งออก ประกอบกับประเทศที่ สหราชอาณาจักรนำเข้าใบยาสูบ ผลิตใบยาได้ลดลง คือสหรัฐอเมริกา อินเดีย และบราซิล อีกทั้งได้ยกเลิกการนำเข้าจากอาร์เจนตินา ด้วยเหตุผลทางการเมือง จึงทำให้การนำเข้าจากไทย เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6

ผลผลิตและส่วนแบ่งการรับซื้อใบยาภายในประเทศ

หน่วย : ล้านกิโลกรัม

	2524	2525	2526	2527	เฉลี่ยปี 2524 2527	คิดเป็น ร้อยละ
ผลผลิตใบยาทั้งประเทศ	51.5	77.2	75.6	66.8	67.8	100.0
ใบยาเวอร์จิเนีย	37.4	51.7	47.3	39.6	44.0	64.9
ใบยาเบอร์เลย์	8.6	18.0	22.0	21.0	17.4	25.7
ใบยาเตอร์กีช	5.5	7.5	6.3	6.2	6.4	9.4
การรับซื้อของโรงงานยาสูบ	15.4	24.1	24.6	23.2	21.8	32.0
ใบยาเวอร์จิเนีย	11.2	17.1	17.0	15.0	15.0	22.0
ใบยาเบอร์เลย์	3.1	5.5	5.7	5.5	5.0	7.3
ใบยาเตอร์กีช	1.1	1.5	1.9	2.7	1.8	2.7
การรับซื้อของบริษัทส่งออก	36.1	53.1	51.0	43.6	46.0	68.0
ใบยาเวอร์จิเนีย	26.2	34.6	30.3	24.6	28.9	42.4
ใบยาเบอร์เลย์	5.5	12.5	16.3	15.5	12.5	18.4
ใบยาเตอร์กีช	4.4	6.0	4.4	3.5	4.6	6.8

ที่มา : กรมสรรพสามิต, โรงงานยาสูบ, บริษัทส่งออกใบยาสูบและกรมศุลกากร

ตารางที่ 2.7

หน่วย : บาทต่อกิโลกรัม

ปี	ราคาซื้อ ใบยาเบอร์เลย์		ราคาซื้อ ใบยาเวอร์จิเนีย		ราคาล้างออกของใบยา		
	เอกชน	โรงงานยาสูบ	เอกชน	โรงงานยาสูบ	เวอร์จิเนีย	เฉลี่ยของ	
						ทุกประเภท	
2524	28.6	24.9	35.2	32.2	53.7	52.4	47.5
2525	32.8	27.8	45.7	39.7	68.1	78.2	64.0
2526	22.1	27.6	33.6	38.5	49.0	64.4	50.5
2527	18.0	26.5	33.0	38.9	47.5	53.5	45.8

ที่มา : กรมสรรพสามิต, โรงงานยาสูบ, บริษัทล้างออกใบยาสูบและกรมศุลกากร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เบลเยียม ในระหว่างปี 2520-2526 เบลเยียมนำเข้าใบยาสูบพันธุ์เวอรัคเนียบ
ปริมาณสูงสุดในปี 2522 ถึง 3,687,572 กิโลกรัม และปริมาณต่ำสุดในปี 2525 ถึง 674,500
กิโลกรัม ตามปกติเบลเยียมจะนำเข้าจากไทยในช่วงเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน ของทุกปี
สาเหตุที่ปริมาณนำเข้าสูงขึ้นก็เนื่องจากมีนโยบายการผลิตบุหรี่เพิ่มขึ้น ซึ่งในปีที่ผ่านมาได้มีการผลิต
บุหรี่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 7 และยอดขายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 เนื่องจากได้มีการค้าขายด้านชายแดน
รวมทั้งการบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น (ภาคนี้ ปริสุทธิฐาน 2526 : 3-6)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.8

เปรียบเทียบปริมาณการส่งออกใบยาสูบที่รัฐเวอร์จิเนียของไทย

ทวีป	ประเทศ	ปี 2520	ปี 2521	ปี 2522	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525	ปี 2526
ยุโรป (ประชาคม เศรษฐกิจยุโรป)	เยอรมันตะวันตก	4,065,300	2,760,245	1,754,700	5,187,100	3,824,165	2,868,320	2,230,700
	อังกฤษ	3,700,401	5,578,982	9,278,870	2,649,616	3,000,966	3,691,070	5,065,592
	เบลเยียม	1,058,395	784,100	3,687,572	2,590,550	2,109,100	674,500	1,805,200
	เนเธอร์แลนด์	1,677,120	1,690,000	647,000	824,776	550,600	1,479,250	687,320
	ไออร์แลนด์	121,600	98,328	66,100	-	33,128	-	-
	ฝรั่งเศส	200,860	199,100	460,290	141,570	102,000	290,000	162,000
	อิตาลี	185,900	2,309,970	814,200	-	-	-	61,500
	เดนมาร์ก	341,000	270,000	30,600	-	-	-	34,200
	กรีซ	-	-	-	-	-	-	-
รวมปริมาณส่งออกในตลาดประชาคม เศรษฐกิจยุโรป		11,350,576	13,690,725	16,739,332	11,393,612	9,619,959	9,003,140	10,253,512
ยุโรปที่ไม่เป็น สมาชิกของประชาคม เศรษฐกิจยุโรป	สวีเดน	322,120	173,920	64,600	181,500	51,560	-	127,000
	นอร์เวย์	43,200	85,600	34,000	197,200	166,280	250,000	321,000
	ฟินแลนด์	20,000	37,800	143,300	43,500	-	17,000	68,000
	โปแลนด์	45,000	127,600	-	-	-	-	-

ทวีป	ประเทศ	ปี 2520	ปี 2521	ปี 2522	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525	ปี 2526
	ออสเตรเลีย	885,000	288,600	443,500	301,560	136,815	379,500	640,300
	ไชป์รัลส์	-	-	185,800	163,000	-	-	-
	ฮอลแลนด์	-	-	-	-	-	-	132,500
	สวีเดน	-	-	-	-	116,800	-	84,600
รวมปริมาณส่งออกในตลาดยุโรป (ที่ไม่เป็นสมาชิก EEC)		1,315,320	713,520	871,200	866,760	471,455	646,500	1,373,400
ทวีปอเมริกา	สหรัฐอเมริกา	3,155,900	1,277,500	241,410	348,630	589,809	153,900	418,500
	แคนาดา	174,060	936,700	54,600	-	-	-	-
	จอร์เจีย	-	-	35,600	-	-	-	-
รวมปริมาณส่งออกในตลาดทวีปอเมริกา		3,329,960	2,214,200	331,610	348,630	589,809	153,900	418,500
เอเชีย	สิงคโปร์	446,500	1,298,360	329,400	478,176	324,000	770,000	405,000
	ลาว	75,000	-	-	202,200	-	100,000	150,000
	มาเลเซีย	341,400	756,200	-	17,000	-	34,020	-
	ฮ่องกง	-	-	-	17,000	873,500	76,000	49,000
	จีนแดง	-	100,000	800,000	4,139,200	3,923,530	6,215,200	-
	อินโดนีเซีย	1,044,200	1,710,220	1,133,520	4,894,228	228,700	332,930	950,900
	ไต้หวัน	884,600	490,200	-	-	416,400	1,020,000	250,000
	ญี่ปุ่น	3,429,300	3,522,800	2,542,324	1,809,000	2,444,200	2,521,400	2,500,000
	ฮิปปตี	-	-	258,800	84,800	-	109,200	3,898,200
	เยเมนใต้	-	40,000	169,000	339,988	-	500,000	200,000
รวมปริมาณส่งออกในตลาดเอเชีย		6,221,000	7,917,780	5,233,044	11,981,592	8,210,330	11,678,750	8,403,100

ทวีป	ประเทศ	ปี 2520	ปี 2521	ปี 2522	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525	ปี 2526
ออสเตรเลีย	ออสเตรเลีย	910,700	801,200	634,800	641,370	4,276,710	483,820	473,390
	นิวซีแลนด์	225,400	277,800	173,000	61,600	189,580	224,600	175,800
	ปาปัวนิวกินี	-	-	-	-	-	-	6,400
รวมปริมาณส่งออกในทวีปออสเตรเลีย		1,136,100	1,079,000	807,800	702,970	4,466,290	708,420	655,590
ทวีปแอฟริกา	คาเมรูน	27,000	-	-	4,000	-	15,200	39,600
	เคนยา	204,000	969,700	-	35,800	-	-	80,000
	กานา	-	-	-	39,800	-	15,200	179,600
รวมปริมาณส่งออกในตลาดแอฟริกา		231,000	969,700	-	39,800	-	15,200	179,600
รวมปริมาณส่งออกทั้งหมด		23,583,956	26,584,925	23,982,986	25,333,364	23,357,844	22,206,110	21,283,702

ที่มา : กองการสุราและยาสูบ
กรมสรรพสามิต

กลยุทธ์การตลาดของคู่แข่งอื่น

1. ทางด้านผลิตภัณฑ์ ไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียเป็นส่วนผสมสำคัญตัวหนึ่งในการผลิตบุหรี่รสอเมริกัน ซึ่งเป็นไปตามรสนิยมของลูกค้า โดยเฉพาะลูกค้าในทวีปยุโรปนั้น ประชาชนนิยมรสชาดของบุหรี่ตามแนวอเมริกัน เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม สก๊อตแลนด์ ฯลฯ ในการผลิตบุหรี่นั้นผู้ผลิตบุหรี่ยักษ์ใหญ่จึงต้องสนใจตลาดการค้าไบยาลูบในประเทศเหล่านี้ แต่เดิมใช้ไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด Filler type 5 ส่วน จะมีไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด classical เพียง 1 ส่วน ปัจจุบันในการผลิตบุหรี่นั้น ใช้ไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด Filler type 5½ ส่วนจะมีไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด Semi Cassical ประมาณ $\frac{1}{2}$ ส่วน ไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด Classical และ Semi-classical นั้นจะเป็นตัวนำทางกลิ่นหอม (aroma) และทำให้บุหรี่มีรสชาดดี (Flavour) มีนิโคตินประมาณ 4% ซึ่งไบยาลูบทั้งสองพันธุ์นี้จะผลิตในประเทศอเมริกา เกาหลีใต้ ราคาไบยาลูบทั้งสองชนิดราคาค่อนข้างสูง แต่ก็มีความจำเป็นมากที่ผู้ผลิตบุหรี่จะต้องใช้ในการปรุงแต่งรสชาดของบุหรี่

ส่วนไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด Filler type นั้น มีน้ำมันทาร์และนิโคตินต่ำเฉลี่ย 0.8% เท่านั้น มีกลิ่นและรสเป็นกลางเหมาะสำหรับใช้ผสมกับไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด Classical และ Semi classical ซึ่งไบยาลูบชนิดนี้ผลิตในประเทศไทย ฟิลิปปินส์ อินเดีย เป็นต้น ซึ่งราคาไบยาลูบชนิดนี้ราคาจะถูกกว่าไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียชนิด Classical และ Semi classical ดังนั้น ผู้ค้าไบยาลูบพันธุ์ เวอร์จิเนียจึงมุ่งสู่ตลาดการค้าไบยาลูบที่ประชาชนในประเทศเหล่านั้นนิยมบุหรี่รสชาดอเมริกัน

2. ด้านราคาไบยาลูบ ในการเจรจาตกลงในเรื่องราคาซื้อขายไบยาลูบนั้นของบรรดาประเทศผู้ผลิตไบยาลูบรายสำคัญ ๆ พอจะแบ่งได้ 3 กลุ่มคือ

2.1 ระบบประมูลขายอย่างเสรี โดยไม่มีการควบคุม เช่น ระบบของมาลาวี และซิมบับเวย์

2.2 ระบบประมูลขาย ซึ่งมีการกำหนดราคาประกัน และราคาขั้นต่ำเอาไว้ เช่น ระบบของประเทศ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา

2.3 ระบบที่การซื้อขายเป็นไปตามระดับราคาที่เจรจากัน เช่น ระบบของบราซิล อาร์เจนติน่า เกาหลี (ระบบซื้อผูกขาด) ไทย (ระบบซื้อผูกขาด) อินเดีย ฟิลิปปินส์

แนวโน้มของราคาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาของทั้ง 3 กลุ่ม จะคล้ายกันเพราะราคาถูกกำหนดโดยราคาขั้นต่ำ หรือราคาประกัน หรือราคาถูกกำหนดโดยรัฐบาล แต่ยกเว้นของอาร์โจนตินา มาลาวิ และซิมบับเวย์ ซึ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จะมีบางช่วงที่ราคาสูงที่สุด และบางช่วงราคาก็ตกลงมา เกือบต่ำสุด ซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ

3. ช่องทางการจำหน่าย วงจรการสกัดจำหน่ายใยาลูบ อาจแบ่งออกเป็น 4 ช่วงตอนใหญ่ ๆ เป็น 4 ช่วงตอนคือ

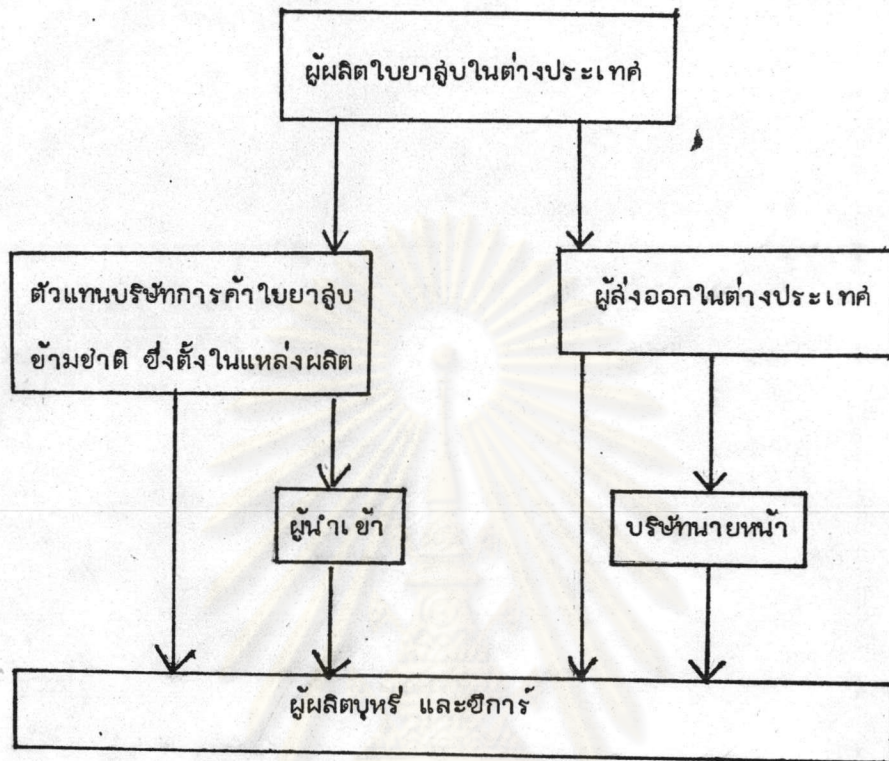
3.1 ตัวแทนบริษัทการค้าใยาลูบข้ามชาติ ซึ่งตั้งอยู่ในแหล่งผลิต โดยซื้อใยาลูบจากผู้ส่งออก หรือซื้อจากเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง แล้วส่งไปยังผู้ผลิตบุหรี (END USERS) ต่อไป ซึ่งตามปกติบริษัทการค้าใยาลูบข้ามชาติจะส่งเจ้าหน้าที่ (STAFF) มาทำการควบคุมการผลิตขั้นต่ำ (processing) และการบรรจุหีบห่อตามผู้ผลิตบุหรี (END USERS) ต้องการ

3.2 ผู้ผลิตบุหรี ผู้ผลิตบุหรีจะซื้อใยาลูบจากแหล่งต่าง ๆ โดยผ่านบริษัทนายหน้า หรือผู้ส่งออก หรือบริษัทผู้ค้าใยาลูบข้ามชาติ

3.3 บริษัทนายหน้า กิจกรรมของบริษัทนายหน้า นับว่ามีบทบาทค่อนข้างน้อยในธุรกิจการค้าใยาลูบ แต่ก็มีการค้าเนินกิจการอยู่ บริษัทนายหน้าจะเป็นตัวแทนจำหน่ายใยาลูบของผู้ส่งออก เพื่อนำใยาลูบไปขายให้กับบริษัทผู้ผลิตบุหรีอีกต่อหนึ่ง หรืออาจเป็นตัวแทนให้กับบริษัทผู้ผลิตบุหรีในการจัดซื้อใยาลูบ โดยคิดค่านายหน้า

3.4 ผู้นำเข้า ผู้นำเข้าบางรายอาจเป็นสาขาของบริษัทการค้าใยาลูบข้ามชาติที่ตั้งอยู่ในประเทศที่เป็นลูกค้าประจำ ผู้นำเข้าจะรับซื้อใยาลูบจากผู้ส่งออกหรือบริษัทผู้ค้าใยาลูบข้ามชาติ

รูปที่ 2.7

การส่งเสริมการค้าหน้าขาย

ประเทศผู้ผลิตใบยาสูบรายใหญ่ การส่งเสริมการค้าหน้าขายไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากประเทศเหล่านี้จะมีการควบคุมคุณภาพ และปริมาณการผลิตที่แน่นอน มีการรักษามาตรฐานของกันและกัน ถึงจะมีการโฆษณา ก็จะโฆษณาในโอกาสสำคัญเพื่อเน้นความใกล้ชิดต่อบริษัท

แต่สำหรับประเทศผู้ผลิตใบยาสูบรายเล็ก ๆ ที่มีส่วนแบ่งตลาดน้อยมาก ๆ เช่น ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ หรือเกาหลีใต้ เป็นต้น จำเป็นต้องส่งเสริมการค้าหน้าขาย โดยจัดส่งเจ้าหน้าที่เดินทางไปเจรจาทางการค้า พร้อมกับตัวอย่างสินค้า (SAMPLE) เพื่อให้ลูกค้าได้ทดสอบคุณภาพใบยาสูบทั้งทางด้านกายภาพ เคมี หรือ อาจจัดคณะติดตาม คณะผู้แทนการค้า เพื่อชักจูงให้ต่างประเทศมาซื้อใบยาสูบ อีกทั้งจำเป็นต้องโฆษณาในวารสารที่เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับใบยาสูบและการตลาดในประเทศเหล่านั้น เช่น WORLD TOBACCO, TOBACCO INTERNATIONAL, TOBACCO REPORTER หรือหนังสือ DIRECTORY ที่เกี่ยวกับการค้าใบยาสูบระหว่างประเทศ